

Lõuna-Eesti Varahaldus OÜ

LASVA VALLA ÜLDPLANEERING

**KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE
HINDAMISE ARUANNE**

Juhtekspert: Kalev Sepp

Tartu 2013

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	4
2. PLANEERINGU KOOSTAMISE EESMÄRK JA SISU	5
3. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK JA METOODIKA	6
4. PLANEERINGU SEOSSED TEISTE ASJAKOHASTE STRATEEGILISTE PLANEERIMIS- JA ARENGUDOKUMENTIDEGA	7
4.1. Riiklikud ja maakondlikud arengudokumendid	7
4.2. Lasva valla arengudokumendid	11
5. MÕJUTATAVA KESKKONNA KIRJELDUS	12
5.1. Asukoht	12
5.2. Looduskeskkond	12
5.2.1. Geoloogia	13
5.2.2. Põhja- ja pinnavesi	14
5.2.3. Maardlad	16
5.2.4. Kaitstavad loodusobjektid	18
5.2.5. Natura 2000 alad	20
5.2.6. Vääriselupaigad	21
5.2.7. Roheline võrgustik	22
5.2.8. Väärtuslikud maastikud ja kauni vaatega kohad	22
5.3. Sotsiaal-majanduslik keskkond	24
5.3.1. Rahvastik ja asustus	24
5.3.2. Haridus ja lastehoid	25
5.3.3. Tervishoid ja arstiabi	25
5.3.4. Turvalisus ja korrakaitse	25
5.3.5. Kultuur ja vaba aeg	25
5.3.6. Ettevõtlus ja tööhõive	26
5.3.7. Muinsuskaitsealused mälestised	26
5.4. Infrastruktuur	26
5.4.1. Jäätmemajandus	26
5.4.2. Veevarustus, kanalisatsioon, soojavarustus	27
5.4.3. Teedevõrk ja transport	27
5.5. Maakasutus	27
6. ALTERNATIIVSED ARENGUSTSENAARIUMID	28
6.1. Alternatiivide hindamine ja võrdlemine	28
6.2. Tõenäoline areng juhul, kui realiseerub alternatiiv 0	29
7. PLANEERINGU ELLUVIIMISEGA EELDATAVALT KAASNEVAD MÕJUD JA MÕJUSID LEEVENDAVALD MEETMED	31
7.1. Looduskeskkond	31
7.1.1. Mõju põhja- ja pinnaveele	31
7.1.2. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele (sh Natura 2000 aladele)	32
7.1.3. Mõju rohelinele võrgustikule	32
7.1.4. Mõju vääriselupaikadele	34
7.1.5. Mõju välisõhu kvaliteedile	35
7.2. Majanduskeskkond	36
7.2.1. Mõju asustusstruktuurile	36
7.2.2. Hinnang jäätmemajandusele	37
7.3. Sotsiaalkeskkond	37
7.3.1. Mõju väärtuslikele maastikele ja väärtustatud vaatega maastikele	37
7.3.2. Mõju muinsuskaitsealustele mälestistele ja huviväärsustele	38

7.3.3. Mõju inimese tervisele ja heaolule (sh liiklusohutusele)	39
7.3.4. Mõju kinnisvarahindadele	41
7.4. Erinevate mõjude omavahelised seosed ja piiriülese keskkonnamõju võimalikkus	42
8. ÜLEVAADE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE KORRALDAMISEST NING AVALIKKUSE KAASAMISEST	42
9. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE KÄIGUS ILMNENUD RASKUSED	44
10. SEIREMEETMED JA MÕÕDETAVID INDIKAATORID	44
11. KOKKUVÕTE	45
12. KASUTATUD MATERJALIDE LOETELU	48
13. LISAD	49

1. SISSEJUHATUS

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse kohaselt on strateegiline planeerimisdokument üleriigiline, maakonna- ning üld- või detailplaneering *planeerimisseaduse* tähenduses. Käesoleva keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) planeerimisdokumendiks on Lasva valla üldplaneering (edaspidi planeering), mis koostatakse Lasva valla haldusterritooriumi kohta. Lasva valla üldplaneeringu koostamine algatati Lasva Vallavolikogu 18.05.2004 otsusega nr 9 "Lasva valla üldplaneeringu koostamise algatamine". Hindamise objektina kasutatud planeeringut on koostatud alates 2011. aastast.

KSH planeeringule algatati Lasva Vallavolikogu 21.11.2006 otsusega nr 44 „Lasva valla üldplaneeringu keskkonnamõjude strateegilise hindamise algatamine“. KSH eesmärgiks on arvestada keskkonnakaalutlusi planeeringu koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ning edendada säästvat arengut. Hindamise tulemusena valminud aruanne on osa planeeringust ning selle heakskiitmine järelevalvaja poolt on planeeringu kehtestamise eelduseks.

Lasva valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise:

Tellij:

Lasva Vallavalitsus
Postiaadress: Lasva, 65401 Võrumaa
Telefon: +372 789 8289
E-mail: lasva@lasva.ee

Koostaja:

Lõuna-Eesti Varahaldus OÜ
Kalev Sepp, Eesti Maaülikooli professor (PhD geogr)
Postiaadress: Kreutzwaldi 1, 51014 Tartu
Telefon: +372 731 3777
E-mail: kalev.sepp@emu.ee

Töögrupi koosseis:

Kalev Sepp, Eesti Maaülikooli professor, KSH juhtekspert
Veljo Kabin, keskkonnaspetsialist

Järelevalvaja:

Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon
Postiaadress: Karja 17a, 65608 Võru
Telefon: +372 786 8360
E-mail: voru@keskkonnaamet.ee

KSH aruande koostamisel on järgitud *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanjuhtimissüsteemi seaduses* sätestatud nõudeid ning Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni poolt 23.02.2012 kirjaga PVV 6-8/12/19833-5 heakskiidetud KSH programmi.

Isikud ja asutused, keda planeeringu alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle vastu:

- Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni;
- Lasva Vallavolikogu ja Lasva Vallavalitsus;
- Sotsiaalministeerium (Terviseameti Lõuna talitus);
- Kultuuriministeerium (Muinsuskaitseamet);
- Võru Maavalitsus;
- Lõuna Regionaalne Maanteeamet;
- Keskkonnaministeerium;
- Maa-amet;
- AS EVR Infra;
- Lõuna-Eesti Päästkeskus;
- Riigimetsa Majandamise Keskus;
- Naaberomavalitsused (Laheda, Veriora, Orava, Vastseliina ja Võru vald);
- Valitsusväliseid keskkonnaorganisatsioone ühendav organisatsioon;
- Maaomanikud, piirkonna elanikud, ettevõtjad.

2. PLANEERINGU KOOSTAMISE EESMÄRK JA SISU

Vastavalt *planeerimisseadusele* on üldplaneeringu ülesanneteks valla ruumilise arengu põhimõtete kujundamine, detailplaneeringu koostamise kohustusega alade ja juhtude määramine ning üldiste maakasutus- ja ehitustingimuste seadmine jne.

Arvestades valla koostatavat üldplaneeringut, sotsiaalmajanduslikku arengukava ja maareformi tingimusi on käesoleva planeeringu põhilisteks eesmärkideks:

- kehtivate maakasutuspiirangute selgitamine;
- säilitamist ja täiendavat kaitset vajavate objektide selgitamine;
- lahendada keskkonnakaitset puudutavad probleemid, vee ning reoveekäitlus;
- ettepanekute tegemine maade ratsionaalse kasutamise korraldamiseks;
- tootmis- ja äritegevuse tarbeks vajalike maade selgitamine;
- elamuehituseks sobivate maade selgitamine ja ehitusalade määratlemine;
- luua võimalused puhkemajanduse ja sotsiaalsektori arenguks;

- üldiste hoonestamis põhimõtete ja -tingimuste määratlemine eesmärgiga tagada uushoonestuse sobivus olemasolevaga;
- kergliikluseks vajalike rajatiste selgitamine;
- munitsipaalomandisse taotletavate maade selgitamine.

Planeeringuga määratakse maa-ala kasutamise valdav sihtotstarve (maakasutuse juhtotstarve) ning seatakse planeeringust ja õigusaktidest lähtuvad maa kasutamise- ja arendamistingimused ning kitsendused. Planeeringuga määratakse ära ka detailplaneeringu koostamise kohustusega alad. Kehtestatud planeering saab edaspidi olema aluseks detailplaneeringute koostamisele detailplaneeringu koostamise kohustusega aladel ja juhtudel ning maakorraldusele ja projekteerimistingimuste väljaandmisele väljaspool detailplaneeringu koostamise kohustusega alasid.

3. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE EESMÄRK JA METOODIKA

Vastavalt *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele* on KSH eesmärk arvestada keskkonnakaalutlusi strateegilise planeerimisdokumendi koostamisel ning kehtestamisel, tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ning edendada säästvat arengut.

Käesoleva KSH eesmärgiks on selgitada, kirjeldada ja hinnata planeeringu elluviimisega eeldatavalt kaasnevat mõju keskkonnale, võrrelda ja leida parim arengustsenaariumi variant ning välja pakkuda negatiivsete mõjude leevendamiseks või minimeerimiseks vajalikud meetmed.

KSH läbiviimise aluseks on *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus* ning Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni poolt heakskiidetud KSH programm.

Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel lähtutakse üldtunnustatud KSH põhimõtetest, õigusaktidest ja teistest normdokumentidest. Mõjude selgitamiseks analüüsitakse mõjuala, võttes arvesse olemasolevat olukorda ja kavandatavaid tegevusi. Mõju hindamise käigus prognoositakse üldplaneeringu elluviimisega kaasnevaid mõjusid, nende mõjuala ning võimalikke tagajärgi järgmistele valdkondadele ja nende komponentidele:

Tabel 1. Keskkonnamõju strateegilises hindamises käsitletavat keskkonnakomponentide.

Valdkond	Komponent
Looduskeskkond	Põhja- ja pinnavesi; Kaitstavad loodusobjektid (sh Natura 2000 alad); Roheline võrgustik; Vääriselupaigad; Välisõhk;
Majanduskeskkond	Asustusstruktuur; Jäätmeteke;
Sotsiaalkeskkond	Väärtuslikud maastikud ja väärtustatud vaatega maastikud; Huviväärsused ja muinsuskaitsealused mälestised; Inimese tervis ja heaolu (sh liiklusohutus); Kinnisvarahinnad.

4. PLANEERINGU SEOSSED TEISTE ASJAKOHASTE STRATEEGILISTE PLANEERIMIS- JA ARENGUDOKUMENTIDEGA

Planeeringu koostamine on reguleeritud erineva taseme õigusaktidega ning selle koostamisel lähtutakse kõrgemalseisvatest arengudokumentidest. Lasva valla üldplaneeringust kõrgemalseisvateks planeeringuteks on üleriigiline planeering ja Võru maakonnaplaneering ning maakonnaplaneeringu teemaplaneering „*Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused*”. Arengukavadest on üks olulisemaid valla arengukava. Lasva valla üldplaneering peab muuhulgas olema kooskõlas teiste, edaspidi kirjeldatavate strateegiliste arengudokumentidega ja aitama kaasa nendes püstitatud eesmärkide täitmisele.

Lasva valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes ei analüüsita eraldi Lasva valla üldplaneeringu vastavust Euroopa Liidu ruumilise arengu dokumentidele, kuna eelnimetatud kõrgemalseisvad Eesti arengudokumendid arvestavad ka Euroopa Liidu ruumilise arengu põhimõtetega. Lasva valla üldplaneering on koostatud kooskõlas Eesti kõrgemalseisvate arengudokumentidega, seega ei lähe see vastuollu ka Euroopa Liidu ruumilise arengu dokumentidega.

4.1. Riiklikud ja maakondlikud arengudokumendid

Üleriigiline planeering „Eesti 2010“

Eesti Vabariigi arengusuunad sätestab ja seob maakasutusega üleriigiline planeering „Eesti 2010“. Planeeringu üldiste sihiseadetena on välja toodud järgmised aspektid:

- Inimese põhivajaduste rahuldamise ruumiline tagamine;
- Eesti asustussüsteemi ja maastikustruktuuri väärtuste säilitamine ja edasiarendamine;
- Asustuse ruumiline tasakaalustamine;
- Eesti hea ruumiline sidumine Euroopaga;

- Looduskeskkonna hea seisundi säilitamine ja edasine parandamine.

Nimetatud sihtidest lähtuvalt käsitletakse ruumilist arengut nelja peamise komponendi – asustus, transpordiühendused, energeetika ning roheline võrgustik – kaupa.

Asustuse arengul lähtutakse suures osas maakonnakeskuste tugevdamist rõhutavast strateegiast, mille läbi on võimalik luua kogu riigi territooriumil hästi kättesaadavate tugevate keskuste võrk. Keskusi täiendavad läbi kaug- ja kodustöötamise ning heatasemelise transpordi elujõulised maapiirkonnad.

Transpordiühenduste ruumilise planeerimise kolm peamist eesmärki on kindlustada Eesti "aeg-ruumiline kokkusurumine" ja transpordi keskkonna- ja energiasäästlikkus ning kasutada ära rahvusvahelistele ühishuvidetele toetuvaid arenguvõimalusi.

Energeetika ruumstruktuuri osas on ümberkujundamise eesmärkidena välja toodud ökonoomsus, kooskõla säästva arengu põhimõtetega ja ühekülgse energeetilise välissõltuvuse vältimine. Praegusest enam hajutatud energiavarustuse ruumstruktuuri peab tekitama energeetika järk-järguline ümberorienteerimine loodusliku gaasi ning taastuvate energiaallikate suuremale kasutamisele, soojuse ja elektri koostootmisele ning Eesti ühinemine Läänemere piirkonna elektrivarustuse- ja gaasiringidega.

Üleriigilise planeeringu **roheline võrgustiku** kontseptsioon rõhutab eluslooduse ja maastiku kaitse orgaanilist sulatamist keskkonnakujundusse ning vajadust esile tõsta, väärtustada ja sihipäraselt kasutusele võtta kaitsealuste ning looduslikus või looduslähedases seisundis alade laias mõttes keskkonda kujundavat mõju.

Võru maakonnaplaneering

Võru maakonnaplaneering on raamdokument, mille koostamisel on püütud saavutada üldrahvalikku kokkulepet ehk millisenahatetakse näha Võru maakonda aastal 2010 ja kuidas seda saavutada. Maakonnaplaneeringu üldeesmärgiks on seista hea maakonna tasakaalustatud ja säästva sotsiaalmajandusliku arengu eest. Strateegilised põhieesmärgid on maakonnaplaneeringus esitatud kolmes grupis: sotsiaalne keskkond, majanduskeskkond ja looduskeskkond.

Sotsiaalne keskkond:

- Võrumaal on välja kujunenud tänapäeva standarditele ja elustiilile vastav ja turvalist keskkonda pakkuv asustussüsteem, sealhulgas toimiv keskuste võrgustik ja elujõuline hajaasustus;
- Säilinud on Võrumaale omane kultuuripärand, kättesaadav on ka kõrgkultuur;
- Võrumaal on võimalik omandada konkurentsivõimelist põhi- ja keskhariidust, piirkonna tööjõuturu vajadustele vastavat kutsehariidust ja rakenduslikku kõrghariidust

ning saada täiendkoolitust. Tähtsustunud on noorsootöö. Soodustatakse teadus- ja arendustööd;

- Toimib uute haritud inimeste, partnerite, ideede, tehnoloogiate, investeeringute akumulereerumine, institutsioonide ning sektorite vaheline koostöö;
- Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandesüsteem tagab kohalikest vajadustest lähtuva kvaliteetse teenuse osutamise.

Majanduskeskkond:

- Piirkonna turismi- ja puhkemajanduse potentsiaal leiab laialdast ja mitmekülget realiseerimist;
- Maakond on soodsa ettevõtluskeskkonnaga atraktiivne investeerimiskoht;
- Majandusspekter on mitmekesisitud ning ettevõtted on konkurentsivõimelised sise- ja välisturul;
- Maakonda läbivate rahvusvaheliste transpordikoridoride, piiritollipunktide ning kõrgtasemel osutatava logistilise teenuse kaudu realiseeritakse maakonna soodne majandusgeograafiline positsioon;
- Optimaalse ja kvaliteetse tehnilise infrastruktuuri olemasolu;
- Alternatiivne tootmistegevus maapiirkondades ja traditsiooniline põllumajanduslik tootmine selleks sobivatel põllumaadel.

Looduskeskkond:

- Loodusressursse kasutatakse säästlikult ja efektiivselt;
- Inimtegevuse mõju looduskeskkonnale ei ületa loodusliku kompensatsioonivõime piiri;
- Väärtuslike looduslike koosluste ja kultuurmaastike säilimine on tagatud.

Muuhulgas määratleb maakonnaplaneering maakonna tiheasustusega alad. Maakonnaplaneeringu järgi Lasva vallas tiheasustusega alad on:

- Kääpa küla;
- Lasva küla;
- Otsa küla.

Üldplaneeringuga viiakse läbi territooriumi majanduslik tsoneerimine ja määratletakse erinevate piirkondade majanduslikud põhifunktsioonid. Üldplaneeringuga selgitatakse välja väärtuslikud põllumaad, maastikud ja looduskooslused ning töötatakse välja vastavad meetmed nende säilitamiseks. Lähtuvalt piirkondlikest iseärasustest täpsustatakse maa- ja

veealad ja nende kasutustingimused ning territooriumi funktsionaalsed põhialused. Kultuurilise väärtusega objektide kaitseks seatakse eritingimused.

Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“

Teemaplaneeringu eesmärgiks on kindlaks määrata ja edasi arendada loodus- ja keskkonnakorralduslikult põhjendatavat ruumistruktuuri. Planeeringu koostamisel on lähtutud kogu Võrumaad haarava looduskeskkonna tasakaalustatud toimimisest ja maastikupildi pikaajalisest säilimisest ning korrastamisest.

Teemaplaneering koosneb kahest alateemast: „Võrumaa väärtuslikud maastikud“ ja „Võrumaa roheline võrgustik“. Tuginedes loodusressursside ja erinevate infrastruktuurielementide paiknemise ruumianalüüsile, on planeeringus määratud roheline võrgustiku aladele ja väärtuslikele maastikele vajalikud keskkonnatingimused, mis peavad tagama säästva ja tasakaalustatud arengu maakonnas. Planeeringus on näidatud maanteede ning roheline võrgustiku võimalikud konfliktkohad ning on antud soovitusi probleemide vähendamiseks või leevendamiseks.

Üldplaneeringus on teemaplaneeringu alusel määratletud väärtuslikud maastikud, roheline võrgustiku alad ja kauni vaatega kohad. Kõigile nimetatud aladele kehtestatakse üldplaneeringuga maakonna teemaplaneeringuga seatud maakasutustingimused, mida üldplaneeringuga täpsustati. Üldplaneeringuga on täpsustatud ka väärtuslike maastike ja roheline võrgustiku alade piire Lasva valla tasandil.

Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2008–2015“

Teemaplaneeringu põhieesmärk on maapiirkondades sotsiaalsete teenuste kättesaadavuse tagamiseks otstarbekaimate lahenduste väljatöötamine. Planeering täpsustab kehtivat Võru maakonnaplaneeringut ning selle abil viiakse maakonna tasandil ellu üleriigilise planeeringu „Eesti 2010“ püstitatud eesmäärke.

Teemaplaneeringus on territoriaalseks allüksuseks määratud kant ehk paikkond. Kandi moodustavad kas keskus ja selle ümber koondunud asulad või külade rühm ilma olulise keskuseta, kus on sotsiaalne ja kultuuriline asustuse algkooslus ning millel on ühine “meie tunne”. Lasva vald jaguneb viieks kandiks: Lasva kant 596 elanikuga, Kääpa kant 492 elanikuga, Tsolgo kant 291 elanikuga, Otsa kant 251 elanikuga ja Noodasküla kant 124 elanikuga. Teenuste kättesaadavuse poolest on Lasva valla probleemsete kantidena välja toodud Otsa ja Noodasküla kant.

Teemaplaneering toob välja kandipõhised meetmed teenuste kättesaadavuse parandamiseks probleemsetes kantides. Lasva valla üldplaneeringuga reserveeritakse üldkasutatava hoone maa-alasid, luues sellega eeldused teenuste paremaks kättesaadavuseks.

4.2. Lasva valla arengudokumendid

Lasva valla arengukava 2011 – 2020+

Lasva valla arengukava 2010–2020 on dokument, mis kirjeldab Lasva valla ajaloolisi ja geograafilisi tingimusi, asustust ja rahvastikku, elu ja sotsiaal-, majandus-, tehnilist- ja looduskeskkonda, omavalitsuse seisundit ja analüüsib valla hetkeolukorda ning kirjeldab arengu põhisuundasid, prioriteete ja muutusvajadusi. Arengukava eesmärgiks on valla terviklik ja harmooniline arendamine, investeerimiskeskonna atraktiivsemaks muutmine, jätkusuutliku elukeskkonna ja majanduse tagamine, arvestades ajaloolisi ja geograafilisi tingimusi ning kultuuripärandit.

Arengukavas väljatoodud valdkonnad ja kavandatud tegevused:

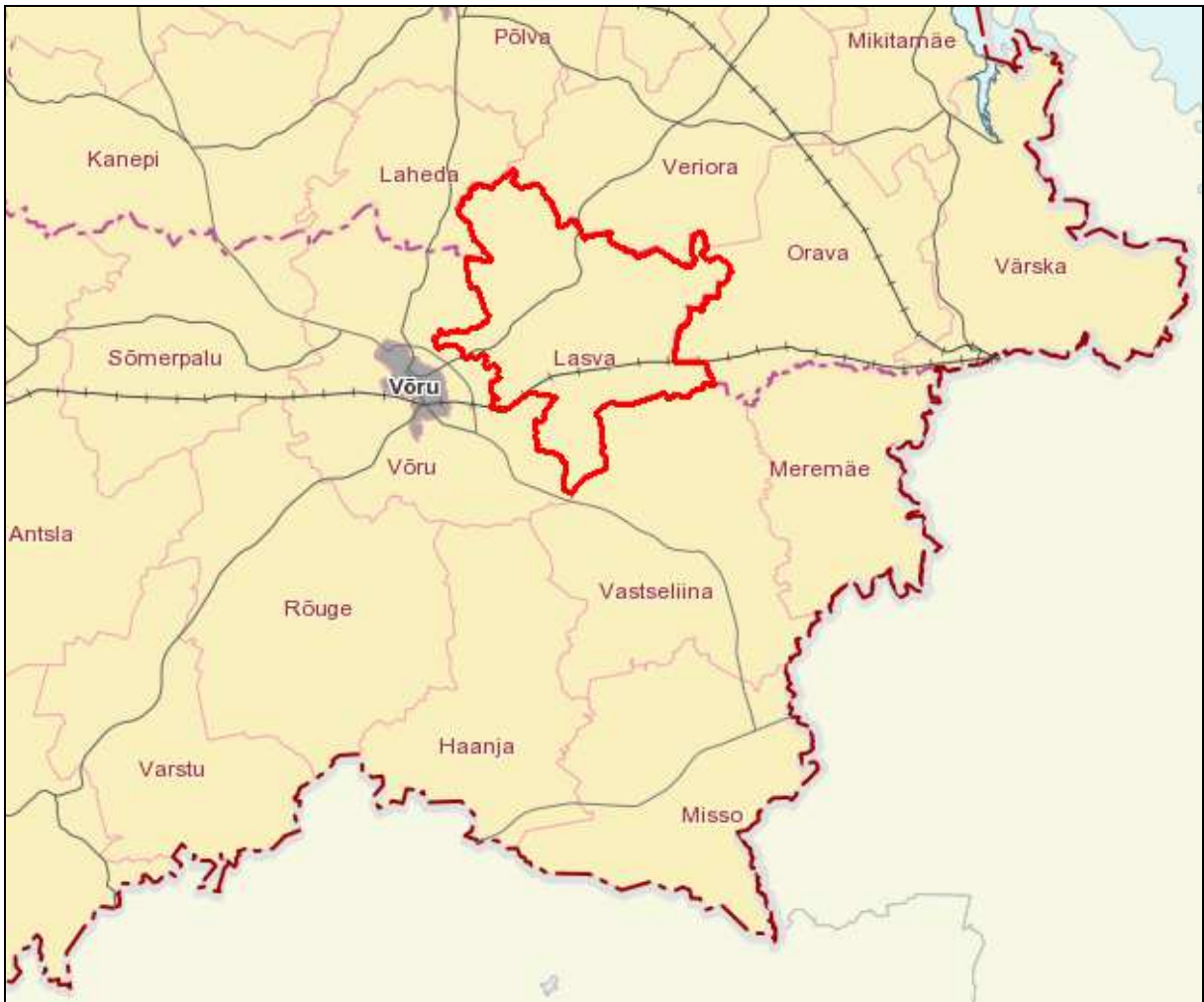
- **Loodusvarad** – Lasva valla arendamisel on oluline säilitada olemasolevad loodus- ja kultuuriloolised ressursid. Seetõttu on valla edasisel arendamisel oluline määratleda maa kasutamise tingimused kogu valla territooriumil;
- **Ettevõtlus ja turism** – Luua tingimused ettevõtluse ja turismi arenguks;
- **Külaelu** – Läbi kultuuri-, ja sporditegevuse mitmekesistamise pakkuda vallakodanikele aktiivse vabaaja veetmise võimalusi. Väärtustada kultuuri, traditsioone ja tervislikke eluviise;
- **Infrastruktuur** – Vajadustele vastava jalg- ja jalgrattateede võrgustiku rajamine. Kaasaegsete sidevõrkude kasutuselevõtt (mobiil, internet, tavatelefon). Kaasaegsetele standarditele vastavate elektrivõrkude ja alajaamade väljaehitamine. Ühisvee- ja kanalisatsiooni arengukava elluviimine. Hajaasustuse joogi- ja reovee probleemide lahendamine;
- **Keskkonnakaitse** – Säästliku, kauni ja sõbraliku elukeskkonna säilitamine ja hoidmine.

Planeering aitab kaasa arengukavas seatud eesmärkide elluviimisele.

5. MÕJUTATAVA KESKKONNA KIRJELDUS

5.1. Asukoht

Lasva vald (pindalaga 172,18 km²) paikneb Võrumaa kirdeosas, külgnedes põhjast Laheda ja Veriora vallaga, idast Orava vallaga, lõunast Vastseliina vallaga ja läänest Võru vallaga (joonis 1). Valda läbivad Võru-Räpina, Kääpa-Obinitsa-Võmmorski-Petseri ja Pindi-Verijärve maantee ning Valga-Koidula raudtee. Valla keskuseks on Lasva asula, mille kaugus maakonnakeskusest, Võru linnast, on 13 km. Lasva valla haldusterritooriumil paikneb 37 küla. Elanike arvult suurimad on Kääpa, Lasva ja Otsa küla.

Joonis 1. Lasva valla asukohaskeem (Aluskaart: Maa-amet, 2011).

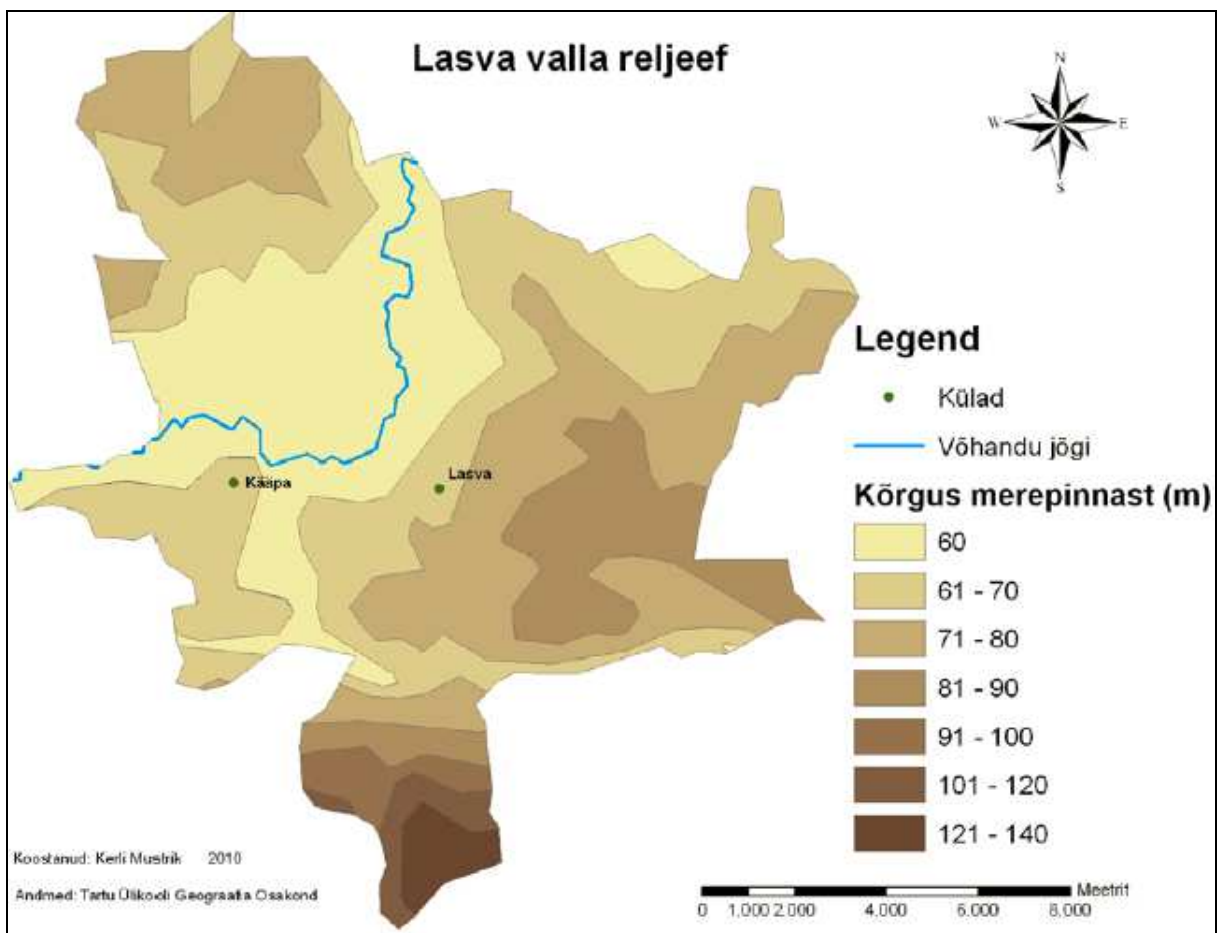
5.2. Looduskeskkond

Looduskeskkond on valla piires vahelduv ning sobiv nii põllumajanduse kui ka turismiga tegelemiseks. Valla keskosa läbib Eesti pikim Võhandu jõgi, loodeosas asub 7-st järvest koosnev Tsolgo aheljärvestik ning lõunaosa ulatub Haanja kõrgustikule.

5.2.1. Geoloogia

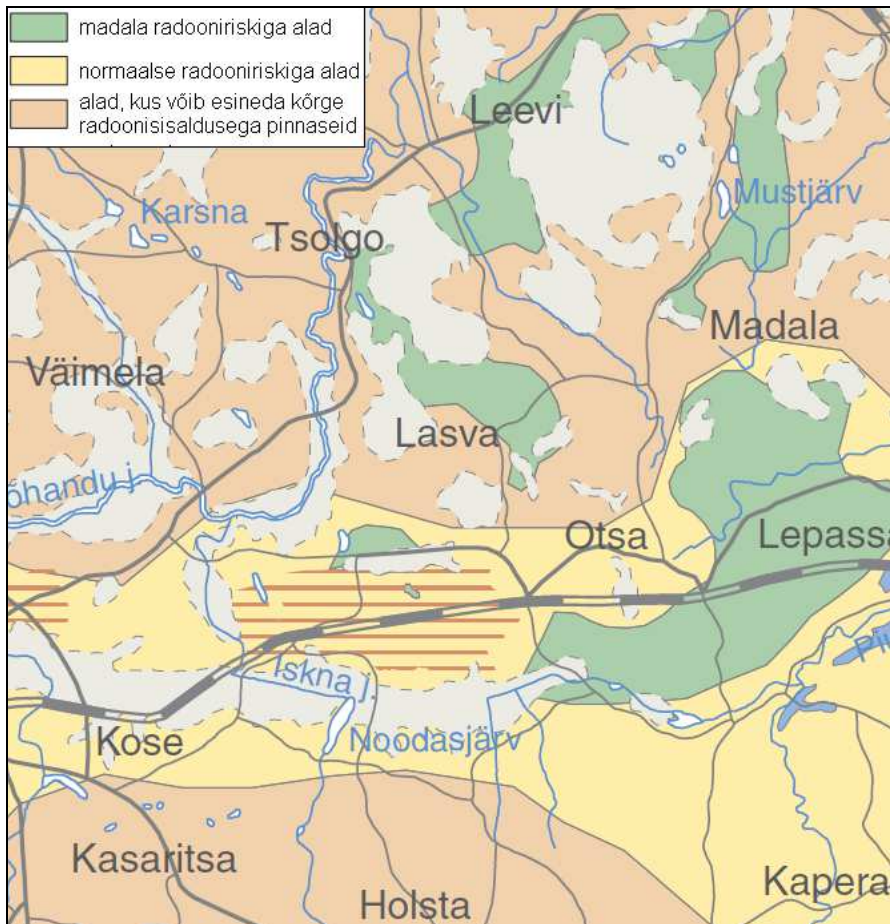
Lasva valla piirid kulgevad üle kolme maastikurajooni: Võru-Hargla nõo, Palumaa ja Haanja kõrgustiku. Piirkonnale on iseloomulik tugevasti liigestatud reljeef ning kogu valla ulatuses on levinud vahelduv pinnakate (joonis 2).

Lasva aluspõhjaks on Kesk-Devoni ladestik. Selles piirkonnas on palju erinevaid pinnavorme: veesettelised liivsavi- ja savitasandikud, liivased küngastikud ja vallistikud, madal- ja siirdesootasandikud, kõrgsood ehk rabatasandikud, kivised saviliiva- ja liivsavitasandikud. Mullastikult kuulub Lasva vald Lõuna-Eesti kamar-leetmuldade valdkonda. Mullakaardil esineb üle 100 mullaerimi. Levinumad on leetmullad, soostunud leer ja kamarmullad, soomullad, lammimullad.

Joonis 2. Lasva valla reljeef (TÜ Geograafia Osakond, Kerli Mustrik 2010).

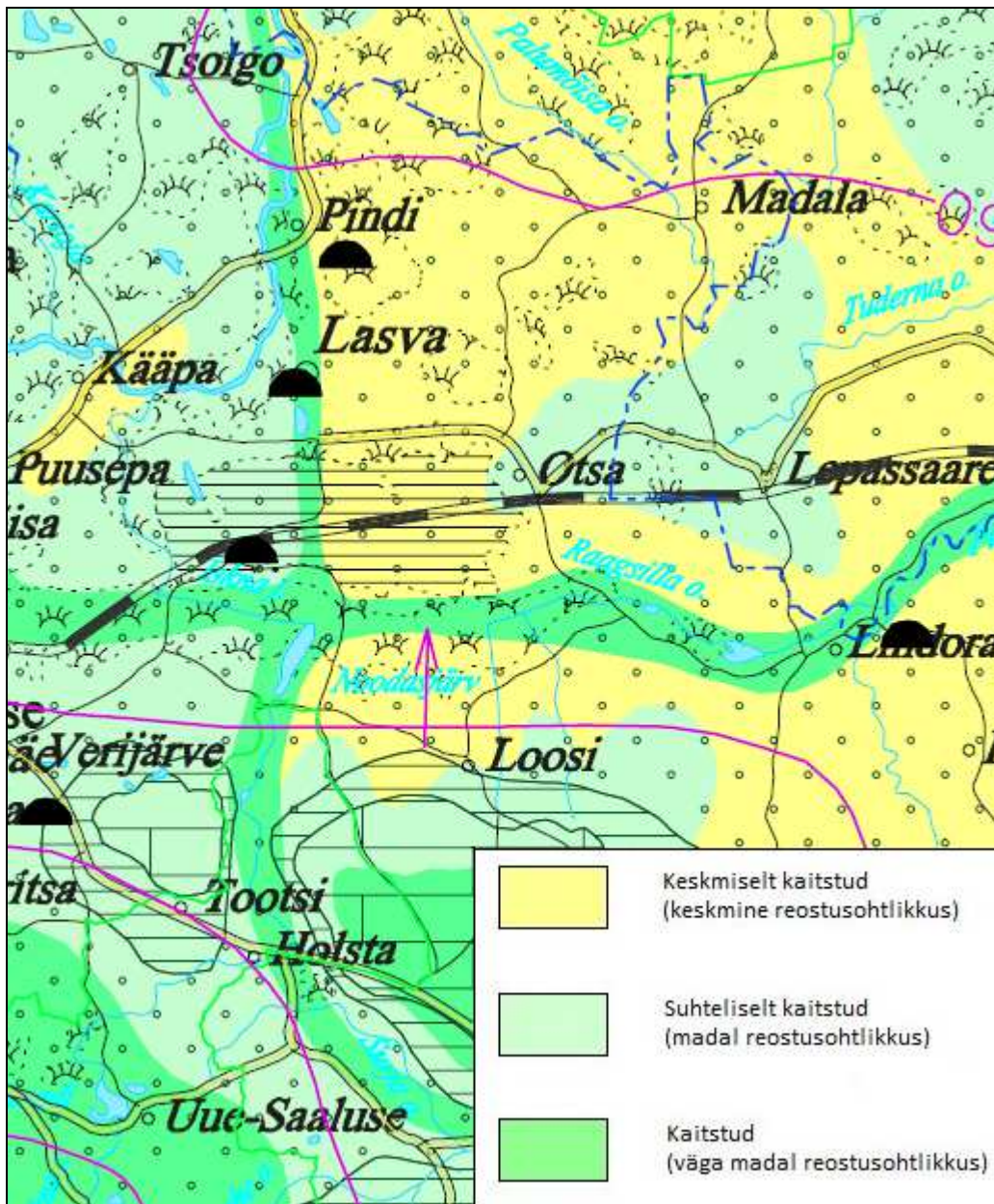
Esialgse radooniriski levilate kaardi andmetel asub Lasva vallas alasid, kus kohati võib esineda kõrge radoonisisaldusega pinnaseid (joonis 3).

Joonis 3. Väljavõte esialgsest Eesti radooniriski levilate kaardist (allikas: Eesti Geoloogiakeskus 2004).

5.2.2. Põhja- ja pinnavesi

Lasva vallas kasutatakse Kesk-Devoni (D2) põhjaveekompleksi vett, kus vesi on kõrge raua-, mangaani- ja väävelvesiniku sisaldusega. Kohati ei vasta Lasva vallas tarbitav põhjavesi aga mangaani- ja rauasisalduse osas Eesti Vabariigis joogiveele kehtestatud normidele. Eesti põhjavee kaitstuse kaardi andmetel on põhjavesi Lasva valla territooriumil valdavalt keskmiselt või suhteliselt kaitstud (joonis 4).

Joonis 4. Väljavõte Eesti põhjavee kaitstuse kaardist (Allikas: Eesti Geoloogiakeskus, 2002).

Lasva valla üldpindalast on vee all 230 ha, millest järved moodustavad 136,1 ha. Pindalalt suurim järv on Noodasjärv (26,5 ha), mis asub Kütioru põhjaosas, 11 km Võru linnast ida suunas. Keset Tsoigo küla paikneb 6,0 ha suurune Tsoigo Mustjärv, mis oma 29,7 meetrise sügavusega on Eesti järvede seas neljandal kohal. Veel paiknevad vallas järgmised järved: Lauga, Karsna, Pille, Annõ, Kogrõjärv, Kõvvõrjärv, Pikkjärv, Paidra, Pindi Kärnjärv, Listaku Suujärv, Virve, Jõrössuu, Lõo, Kääpa Palojärv, Lasva, Kalijärv, Nõnova, Alaveski, Mäeveski, Korgõsilla sulg, Mäestjärv, Väikene Mäestjärv, Sossi Kunnaland, Jaanusjärv ja Koloreino Edejärv.

Lasva valla jõgedest on pikemad Võhandu ja Iskna. Võhandu jõgi kulgeb Lasva valla territooriumil ligikaudu 20 kilomeetri ulatuses. Iskna jõgi on Võhandu jõe parempoolne lisajõgi ja saab alguse Vaskna järvest, Lasva vallas kulgeb jõgi 12 kilomeetrit. Nendele lisanduvad veel Kõrgesilla oja, Raagsilla oja, Karioja, Peri oja, Tõrvoja, Palumõisa oja, Koiola oja ja Kungioja.

5.2.3. Maardlad

Maa-ameti maardlate kaardirakenduse alusel paiknevad Lasva valla territooriumil kas osaliselt või täielikult järgmised maardlad (joonis 5):

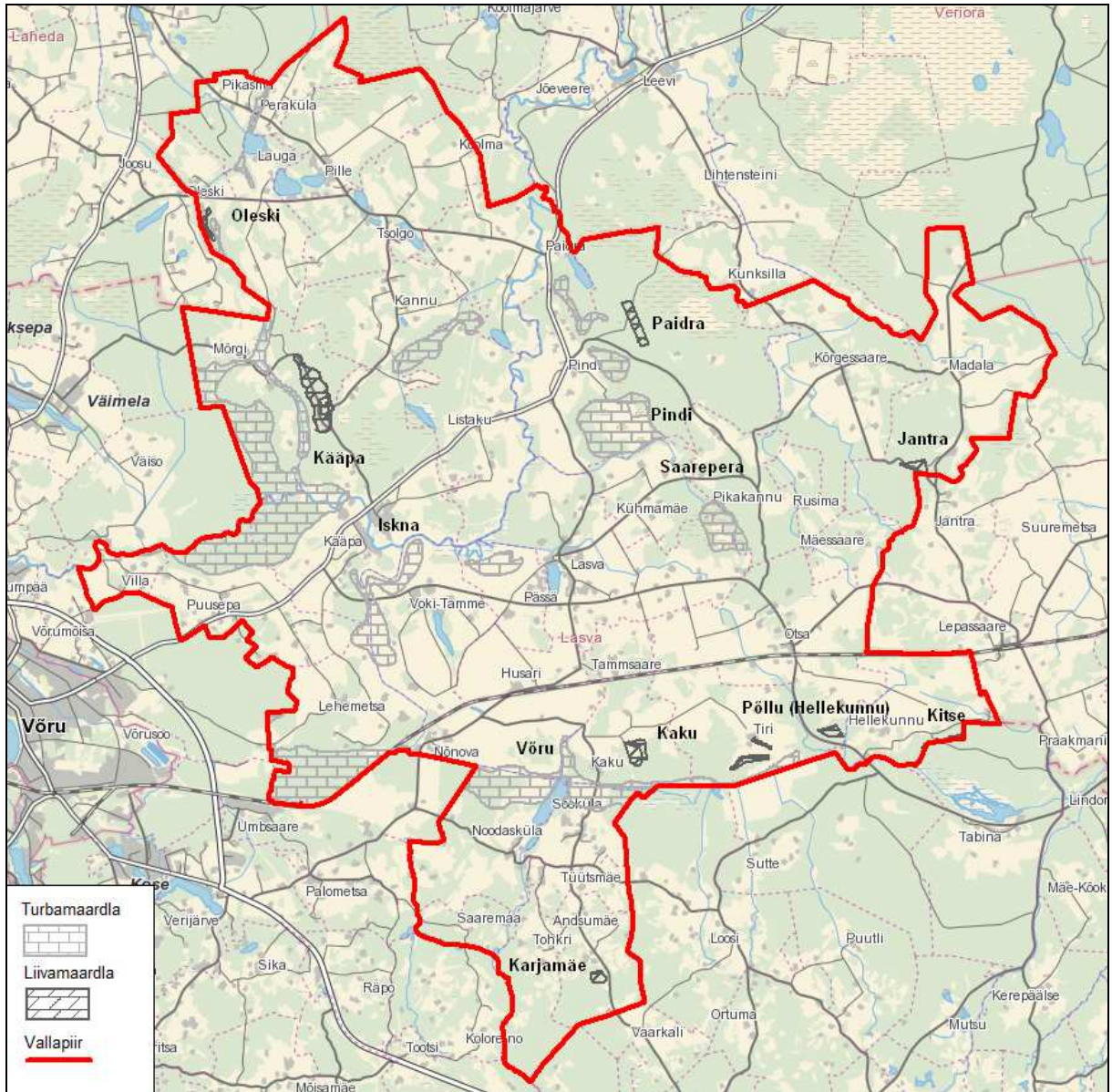
Iskna turbamaardla – 183,99 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on hästilagunenud turvas. Kaevandamisel tuleb maardlat läbivale kõrgepingeliinile ja Kääpa-Obinitsa-Võmmorski-Petseri kõrvalmaanteele eraldada vastav kaitsetsoon;

Kääpa turbamaardla – 775,58 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on hästilagunenud turvas. Kaevandamisel tuleb Võhandu jõele, Väiso peakraavile, Kariojale, Koiola ojale, Lauga järvele ja Tilsi Pikkjärvele eraldada vastav kaitsetsoon;

Võru turbamaardla – 1 215,51 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on hästilagunenud turvas. Kaevandamisel tuleb Noodasjärvele, Koreli ja Raagsilla ojale eraldada vastav kaitsetsoon;

Saarepera turbamaardla – 55,13 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on vähelagunenud turvas ja hästilagunenud turvas;

Pindi turbamaardla – 177,62 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on vähelagunenud turvas ja hästilagunenud turvas;

Joonis 5. Lasva valla territooriumil paiknevad maardlad (Aluskaart: Maa-amet, 2013).

Kaku liivamaardla – 22,96 ha. Üleriigilise tähtsusega maardla. Maardlasse on antud kaks maavara kaevandamise luba: Kaku liivakarjääri mäeeraldisel maavara kaevandamise luba KMIN-014 kehtivusajaga 24.10.1998–23.09.2023, mis lubab maavara kaevandamise maksimaalseks koguseks aastas 30 tuh.m³ ning Kaku II liivakarjääri mäeeraldisel maavara kaevandamise luba KMIN-088 kehtivusajaga 12.08.2006–11.08.2026 maavara kaevandamise keskmise aastamääraga 21 tuh.m³.

Kääpa liivamaardla – 44,36 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on ehitusliiv.

Karjamäe liivamaardla – 5,3 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on ehitusliiv ehitustöödeks (peale kruusafraaktsiooni eraldamist);

Kitse liivamaardla – 28,71 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on ehitusliiv ehitussegudesse;

Paidra liivamaardla – 15,66 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on ehitusliiv ehitussegudesse;

Põllu (Hellekunnu) liivamaardla – 5,3 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on ehitusliiv ehitussegudesse;

Jantra liivamaardla – 6,57 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavara on ehitusliiv mõrdisegude valmistamiseks. Maardla on kaetud metsaga, maapinna reljeef on vaheldusrikas;

Oleski liivamaardla – 4,18 ha. Kohaliku tähtsusega maardla. Põhimaavaraks on looduslik kruusakas liiv, mis sobib teede ehituseks ja ehitusel täiteks. Peene- ja keskmiseteralist liiva saab peale kruusa väljasõelumist kasutada valikuliselt ehitussegudes. Keskmise- ja jämedateralist liiva saab kasutada betooni täiteliivana.

5.2.4. Kaitstavad loodusobjektid

Kaitsealad

Kaitseala *looduskaitsealaduse* tähenduses on inimtegevusest puutumatusena hoitav või erinõuete kohaselt kasutatav ala, kus säilitatakse, kaitstakse, taastatakse, uuritakse või tutvustatakse loodust. Kaitsealadest jääb Lasva valda:

Haanja looduspark – pindala 16 902,6 ha, millest Lasva valla territooriumile jääb 623,2 ha. Kaitse-eesmärgiks on Eesti kõrgeimal kuhjelisel saarkõrgustikul asuva ala kaitse, kus maastiku, ajaloo- ja kultuuriväärtuste kaitse, puhkevõimaluste, turismi ja kohaliku eluolu edendamine ning loodusvarade säästlik kasutamine toimub rahvuslikes huvides.

Lasva valla põhjapiiril paiknevad veel **Meenikunno** ja **Kuulmajärve maastikukaitseala**.

Kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid

Kaitsealune liik on *looduskaitsealaduse* tähenduses looma-, taime- või seeneliigi taksonoomiline üksus, mille isendeid, elupaiku, kasvukohti või leiukohti kaitstakse *looduskaitsealaduse* alusel või mida on nimetatud EL Nõukogu määruse 338/97 looduslike looma- ja taimeliikide kaitse kohta nendega kauplemise reguleerimise teel (EÜT L 061, 03.03.1997, lk 1) lisades A–D. Kaitsealune kivistis või mineraal on kaitsekategooriasse kantud kivistis või mineraal, mille eksemplare või leiukohti kaitstakse *looduskaitsealaduse* alusel.

EELISE andmetel on kaitsealustest taimedest Lasva valla territooriumil esindatud I kaitsekategooria liik haruline võtmehein (*Botrychium matricariifolium*). II kaitsekategooria taimedest on enim ujuva jõgitakja (*Sparganium gramineum*) leiukohti. III kaitsekategooria

liikide leiukohti on valla territooriumil 46. I kaitsekategooria linnuliikidest on registreeritud 5 väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) elupaika ja üks musta-toonekure (*Ciconia nigra*) elupaik. II kaitsekategooria liikidest on enim esindatud harivesilik (*Triturus cristatus*). III kaitsekategooria liikide leiukohti on teada 19.

Püsielupaigad

Looduskaitseaduse tähenduses on püsielupaik väljaspool kaitseala või selle piiranguvööndis asuv piiritletud ja erinõuete kohaselt kasutatav kaitsealuse looma sigimisala ja/või selle perioodiline koondumise paik, kalade (eriti lõhe ja jõesilmu) koelmu ning taime või seene looduslik kasvukoht.

Tabel 2. Püsielupaigad Lasva vallas.

Püsielupaiga nimetus	Asukoht	Pindala (ha)
Kääpa väike-konnakotka püsielupaik	Listaku küla, Kääpa küla	3,1
Lehemetsa väike-konnakotka püsielupaik	Lehemetsa küla	3,1
Noodasjärve väike-konnakotka püsielupaik	Nõnova küla	3,1
Tohkri must-toonekure püsielupaik	Tohkri küla, Andsumäe küla	19,5
Tohkri väike-konnakotka püsielupaik	Tohkri küla	3,1
Nõnova väike-konnakotka püsielupaik	Nõnova küla	3,1
Noodasjärve väike-konnakotka püsielupaik*	Nõnova küla	16,6
Nõnova väike-konnakotka püsielupaik*	Lehemetsa küla	2,8
Paidra harulise võtmeheina püsielupaik*	Paidra küla	0,2

*Projekteeritav püsielupaik

Kaitstavad looduse üksikobjektid

Kaitstav looduse üksikobjekt on *looduskaitseaduse* tähenduses teadusliku, esteetilise või ajaloolis-kultuurilise väärtusega elus või eluta loodusobjekt, nagu puu, allikas, rändrahn, juga, karestik, pank, astang, paljand, koobas, karst või nende rühm.

Tabel 3. Lasva valla kaitstavad üksikobjektid (joonis 6).

Kaitsealune üksikobjekt	Asukoht	Kaitsetsoon (m)
Kärsna kadakas; (Reinu kadakas; Karstna kadakas)	Pille küla, Joosu-Paidra tee, Reinu talu juures (Rael Orasson), Väimelast 10 km. Kadakas on Eesti kõrgemaid 13,5 m, ümbermõõt 145 cm. Puu arvatavaks vanuseks on 100–150 aastat, mida loetakse kadakale keskmiseks vanuseks. Kadaka võra on ilusa püramiidja kujuga.	50

Toborna pettai	Noodasküla küla, Noodasküla-Vastseliina tee ääres.	50
----------------	--	----

5.2.5. Natura 2000 alad

Natura 2000 on üle-euroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse. Natura 2000 võrgustikku kuuluvad kahte tüüpi alad – linnualad ja loodusalad. Lasva valda jäävad järgmised Natura 2000 alad (joonis 6):

Haanja loodusala (Haanja looduspark) – pindala 16 902,6 ha. I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid on liiva-alade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), rabad (*7110), siirde- ja õötsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), allikad ja allikasood (7160), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), liivakivipaljandid (8220), vanad loodusparksad (*9010), vanad laialehised metsad (*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad – 9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080) ning siirdesoo- ja rabametsad (*91D0). II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), harivesilik (*Triturus cristatus*), rohe-vesihobu (*Ophiogomphus cecilia*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), saarmas (*Lutra lutra*), karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), kollane kivirik (*Saxifraga hirculus*) ja harilik kobarpea (*Ligularia sibirica*);

Haanja linnuala (Haanja looduspark) – pindala 16 902,6 ha. Liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), jäälind (*Alcedo atthis*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), musttoonekurg (*Ciconia nigra*), rukkirääk (*Crex crex*) ja värbkakk (*Glaucidium passerinum*);

Karsna järve loodusala (Karsna järve hoiuala) – pindala 16,7 ha. I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on liiva-alade vähetoitelised järved (3110);

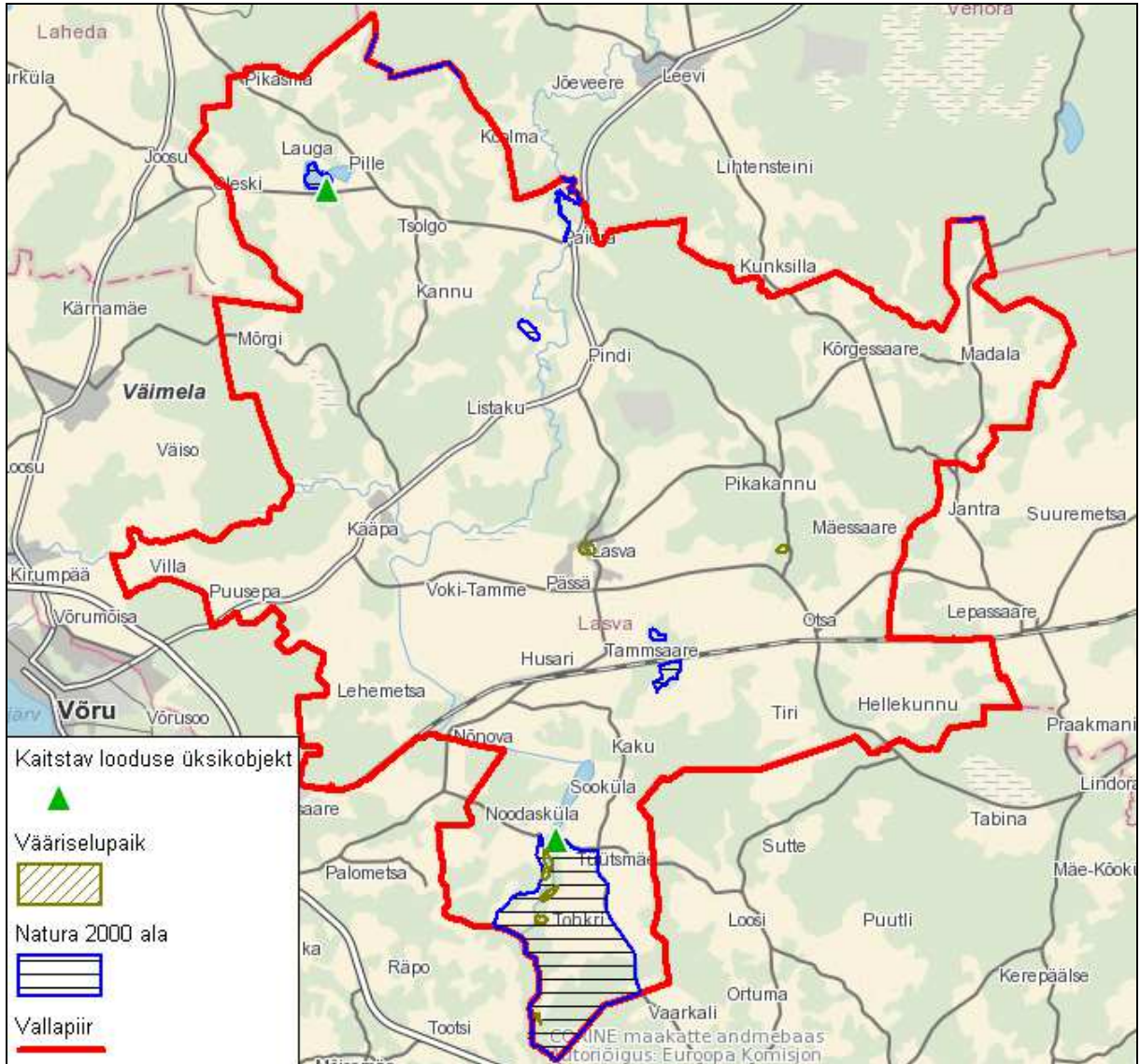
Kärnjärve loodusala (Kärnjärve hoiuala) – pindala 7,8 ha. I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüüp on vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140);

Lasva tammiku loodusala (Lasva tammiku hoiuala) – pindala 19 ha. I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüübid on puisniidud (*6530) ja vanad laialehised metsad (*9020);

Võhandu jõe ürgoru loodusala (Võhandu jõe hoiuala) – pindala 248,4 ha. I lisas nimetatud kaitstav elupaigatüübid on jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lamminiidud (6450), allikad ja allikasood (7160) ning liivakivipaljandid (8220). II

lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*) ja paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*).

Lisaks veel Meenikunno loodus- ja linnuala (Meenikunno maastikukaitseala) ja Kuulmajärve loodusala (Kuulmajärve maastikukaitseala), mille piirid ühtivad Lasva valla piiriga.

Joonis 6. Lasva valla territooriumil paiknevad kaitstavad looduse üksikobjektid, vääriselupaigad, Natura 200 alad (Allikas: EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem – Keskkonnaregister): Keskkonnateabe Keskus, info seisuga 5. detsember 2012).

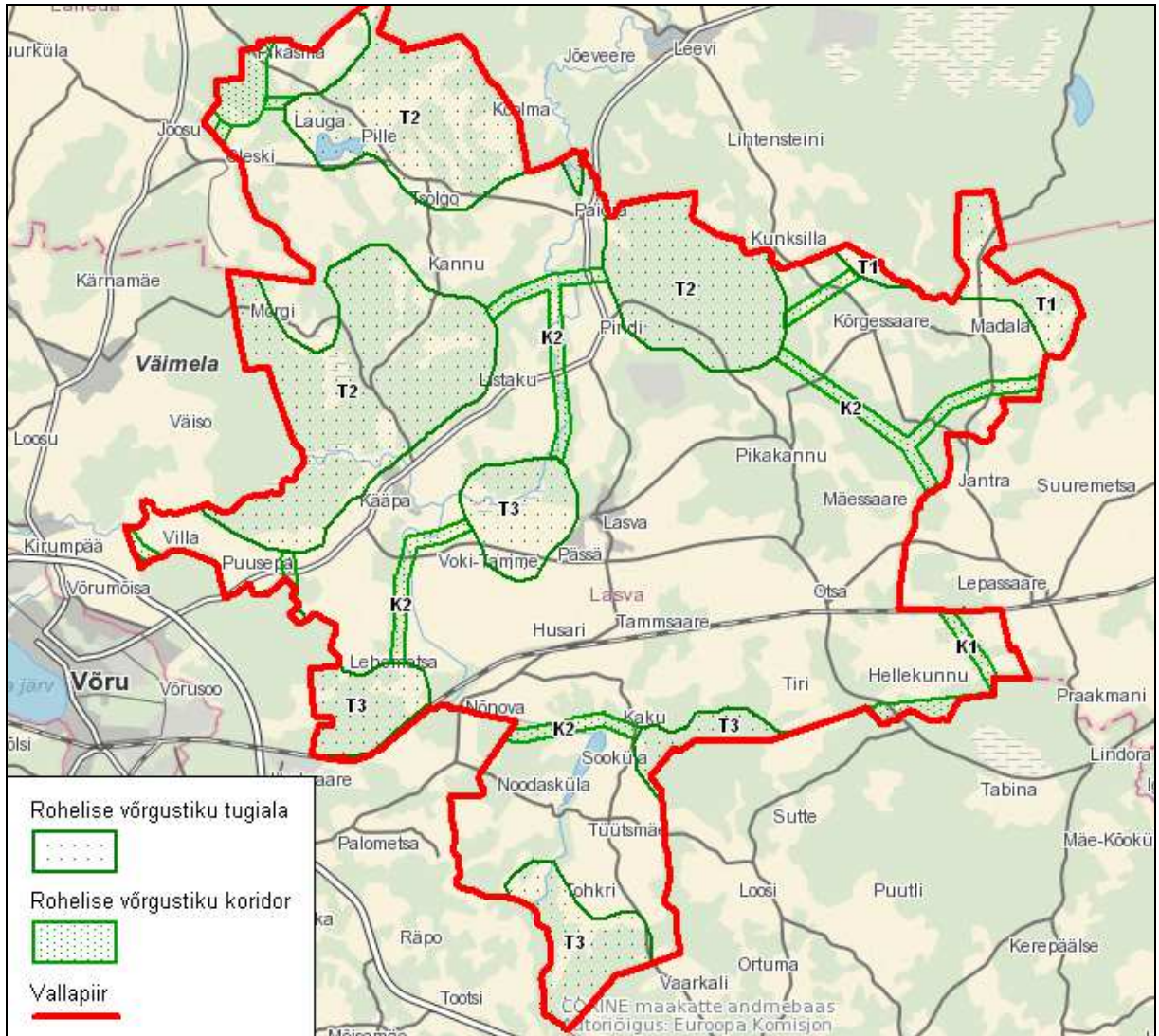
5.2.6. Vääriselupaigad

Vääriselupaik on *metsaseaduse* tähenduses kuni 7 ha suuruse pindalaga kaitset vajav ala väljaspool kaitstavat loodusobjekti, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur.

EELISE andmetel asub Lasva valla territooriumil 8 vääriselupaika (joonis 6).

5.2.7. Roheline võrgustik

Lasva valla territooriumile jääva roheline võrgustiku määramisel on aluseks võetud Võrumaa maakonna teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonningimused“ (joonis 7). Koostatava planeeringuga on täpsustatud roheline võrgustiku piire ning kasutustingimusi.

Joonis 7. Lasva valla territooriumil paiknev ja üldplaneeringuga täpsustamata roheline võrgustik (T1, K1 – riikliku, T2, K2 – maakondliku, T3, K3 – kohaliku tähtsusega) (Allikas: Võrumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonningimused“; aluskaart: Maa-amet, 2012).

5.2.8. Väärtuslikud maastikud ja kauni vaatega kohad

Võru maakonna teemaplaneeringuga „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonningimused“ on Lasva vallas määratud neli väärtuslikku maastikku (joonis 8):

Rõuge-Haanja-Kütiorg – riikliku tähtsusega väärtuslik maastik, mille põhiosa langeb kokku Haanja looduspargi territooriumiga. Iseloomulik kuppelmaastik, hästi säilinud ajaloolise hoonestusstruktuuriga, kaunite loodusvaadete ja järvistutega, ajalooliskultuuriline tervik.

Paidra-Pind – maakondliku tähtsusega väärtuslik maastik. Maastikuala tuumiku moodustavad Pindi mõisa ajalooline keskus alates Võhandu jõel asetsevast Paidra vesiveskist kuni ümber Paidra järve asuva puhkealani

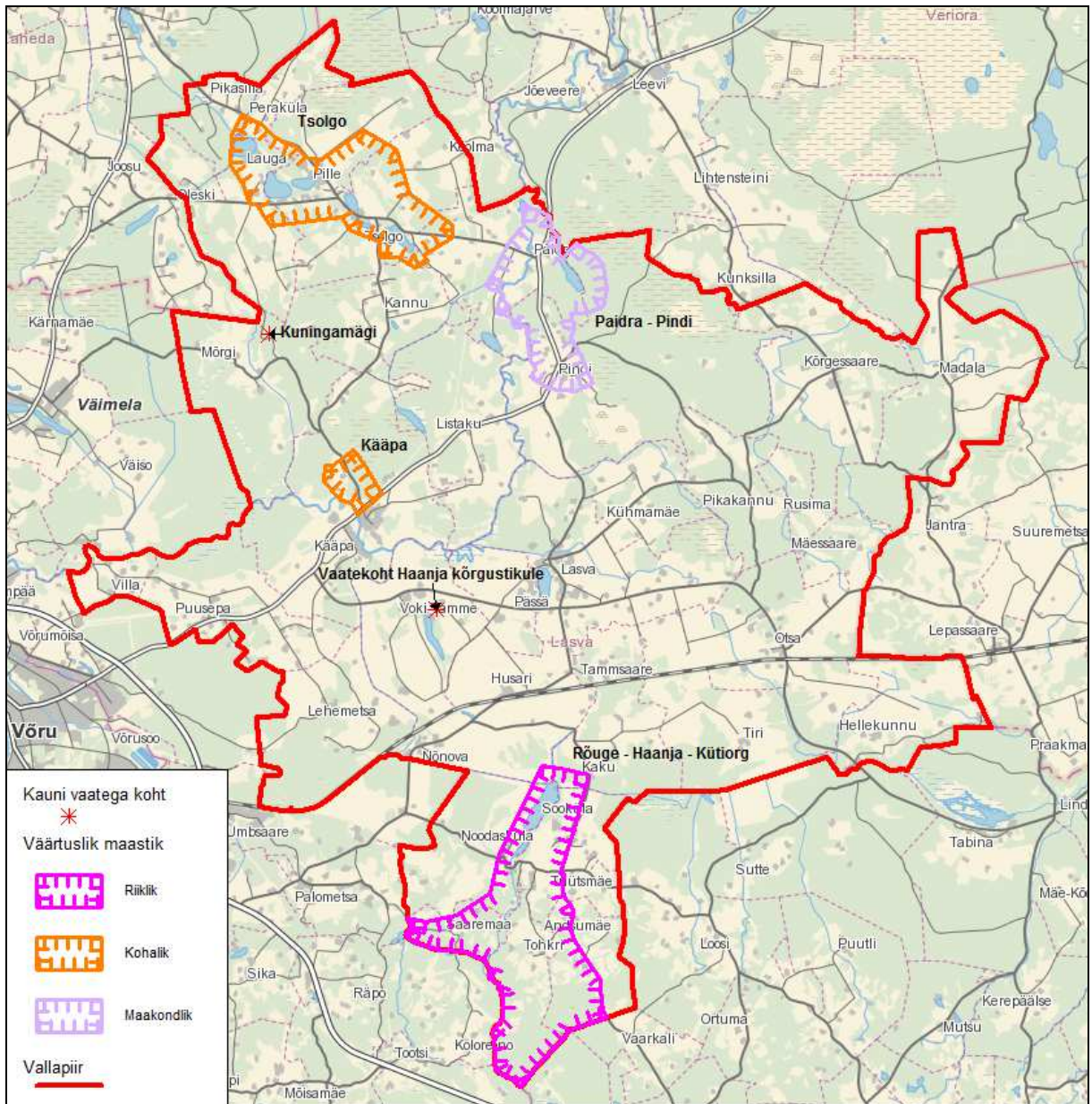
Kääpa – kohaliku tähtsusega väärtuslik maastik. Ala paikneb kahel pool Võhandu jõge, ajalooliste kääbastike paiknemiskoht.

Tsolgo – kohaliku tähtsusega väärtuslik maastik. Ajaloolise paikkondliku väärtusega asula Tsolgo järvestu ümbruses.

Kauni vaatega kohad Lasva vallas on (joonis 8):

Kuningamägi, Väimela-Kääpa kõrvalmaantee ääres, ajalooline paik, asub Mõrgi küla lähedal;

Vaatekoht Haanja kõrgustikule ja ümbruskonnale, paikneb Voki-Tamme külas, Kääpa-Obinita-Võmmorski-Petseri kõrvalmaantee ääres.

Joonis 8. Lasva valla territooriumil paiknevad väärtuslikud maastikud ja kauni vaatega kohad (Allikas: Võrumaa maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused”; aluskaart: Maa-amet, 2012).

5.3. Sotsiaal-majanduslik keskkond

5.3.1. Rahvastik ja asustus

01.01.2012 seisuga elas Lasva vallas 1708 inimest. See teeb elanikkonna asustustiheduseks 9,92 inimest km² kohta. Elanike arv on vallas vähenenud aasta aastalt. Lasva valla 37-st külast on suuremad Kääpa, Lasva ja Otsa.

5.3.2. Haridus ja lastehoid

Alushariduse jaoks on lasteaia ruumid Lasval korterelamus, Kääpal Sotsiaalkeskuse vasakpoolses tiivas teisel korrusel ning Kääpa koolimaja esimese korruse paremas tiivas. Pikakannu külas tegutseb MTÜ Pikakannu Kooli areng, mis pakub lastehoiuteenust maksimaalselt kümnele lapsele. Vallas on kaks põhikooli – Kääpa ja Pikakannu. Üldkeskharidus, rakenduskõrgharidus ja huviharidus on kättesaadavad naaberomavalitsustes, näiteks Võru linnas, Võru vallas, Vastseliina vallas.

5.3.3. Tervishoid ja arstiabi

Tervishoiualast tööd vallas koordineerib perearst, tehes koostööd vallavalitsusega. Esimese etapi arstiabi korraldab Lasva perearst. Erialase teise etapi arstiabi saamiseks suunab perearst haige erialaarstide konsultatsioonidele.

Vallavalitsuse juurde on moodustatud tervisenõukogu, mille ülesandeks on terviseedenduse koordineerimine ja tervishoiu sidumine keskkonna ning kogukonnaga. Tervisenõukogu teeb koostööd perearstikeskuse ja kolmanda sektoriga. Tervisenõukogu eesmärke toetavad looduslikud võimalused tervislikke eluviise harrastada ja tervisespordiga tegelevate organisatsioonide olemasolu.

5.3.4. Turvalisus ja korrakaitse

Lasva vallas nõustab kodanikke politsei konstaabel, kes võtab inimesi vastu ühel korral nädalas rahvamajas paiknevas kontoris. Hädaabiteenused on kättesaadavad Võru linnas. Vallas tegutseb vabatahtlik päästekomando. Mõningates külates toimib omaalgatuslik naabrivalve.

5.3.5. Kultuur ja vaba aeg

Kultuuriürituste toimumispaigana on Lasva vallas kesksel kohal Lasva Rahvamaja ja Tsolgo Rahvamaja. Suveperioodi üritused toimuvad Kääpa laululaval, Lasva kõlakojas ja Palo mäel, Tsolgo vabaõhulaval. Kontsertpaigana on kasutust leidnud ka Pindi kirik.

Vallas toimuvad pikaajalise traditsiooniga üritused nagu valla laulu- ja tantsupidu Kääpa laululaval, Rahvapidu Kütiorus, Lasva Järvepidu Lasva järve ääres, Palo Turniir Lasva parkmetsas. Hilisema üritusena on liitunud Lasva järve Tulemuusika, Tsolgo Külateatrite päev ja Tsolgo Pikkjärve veepidu. Üritustest korraldatakse rahvamajas perepäevi, näitusi, kodukandipäevi, eakate ühisüritusi kevadel ja jõulude ajal, noortediskosid ja rahvakalendri tähtpäevadega seonduvaid üritusi.

Vallas tegutseb 3 raamatukogu ja üks raamatukogu laenutuspunkt. Nii Kääpa kui ka Pikakannu koolides on oma raamatukogu.

5.3.6. Ettevõtlus ja tööhõive

Linnalähedus on Lasva vallas soodustanud ettevõtluse arengut. Rakendust on leidnud enamus tootmishooneid. Valla suuremad tööandjad tegutsevad peamiselt puidutööstuses. 1. novembri 2010. aasta seisuga oli äriregistri andmetel vallas registreeritud 3 aktsiaseltsi, 50 osaühingut ja 93 füüsilisest isikust ettevõtjat.

Vallas tegutseb kolm kauplust, millest üks asub Lasval, teine Tsoigos ja kolmas Sookülas. Tegutseb ka autokauplus. Muudest ettevõtetest on vallas veel Eesti Post ja Lasva Perearstikeskus.

5.3.7. Muinsuskaitsealused mälestised

Lasva valla territooriumile jääb kultuurimälestiste riikliku registri andmetel 119 kinnismälestist (2 ajaloomälestist, 114 arheoloogiamälestist ja 3 kunstimälestist). Nimekiri mälestistest, nende seisukorrast ja soovitustest korrastamiseks on toodud üldplaneeringu seletuskirja lisades.

5.4. Infrastruktuur

5.4.1. Jäätmemajandus

Lasva valla territooriumil tegutsevaid prügilaid ei ole. Tööstusjäätmete ladestamiseks kasutati kahte tööstusjäätmete prügilat, üks neist Husari õlijäätmete basseini ja teine Pindi puidujäätmete ladestus. Husari õlijärv on tänaseks likvideeritud, saastavad jäägid segatud saepuruga, tihendatud, ladestatud ja kaetud savikihihiga. Ala on järelevalve all ja teostatakse seiret. Metallijäätmete kogumis- ja käitluskoht asub Sookülas. Lisaks paikneb vallas kaks suletud prügilat.

Alates 01.11.2011 on Lasva vald hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud lisaks eraisikutele ka kõik firmad ja ettevõtted, kes Lasva valla territooriumil tegutsevad.

5.4.2. Veevarustus, kanalisatsioon, soojavarustus

Lasva valla 37-st külast on ühisveevärgi kaudu elanikkonnale veetarbimine tagatud Tsolgo, Kääpa, Lasva, Otsa, Sooküla ja Pässä külades. Ühiskanalisatsioon on Lasva, Kääpa, Otsa, Tsolgo, Sooküla ja Pässä külades ja Pikakannu koolil.

Olemasolev ühisveevärk ja kanalisatsioon arendati valla territooriumil välja peamiselt aastatel 1960–1990. Taasiseseisvumise järgsel perioodil on ühisveevärki ja -kanalisatsiooni laiendatud vähesel määral, on tehtud olemasolevate võrkude, pumplate ja puhastite hädavajalikud rekonstrueerimised.

Puurkaevusid on Lasva valla territooriumil 39, neist veekasutuslooga puurkaeve, kus tarbimine üle 5 m³ ööpäevas, on 5. Väikeelamutes ja väiketaludes kasutatakse valdavalt salvkaeve ning veeprogrammi toel rajatud puurkaeve.

Lasva vallas on üks keskküttesüsteem, mis kütab Lasva küla kolm kortermaja. Ülejäänud majapidamistel, kortermajades ja asutuste hoonetel on lokaalsed küttesüsteemid. Valla omandis olevaid hooneid köetakse kütteõliga ja tahke kütusega (puit).

5.4.3. Teedevõrk ja transport

Vallas on teid ligikaudu 188 km ulatuses. Valda läbib tihe riigimaanteed võrk ja Valga-Koidula raudtee. Suurem osa teedest on kruusakattega. Enamiku valla teede osas on sõlmitud avaliku kasutamise lepingud. Probleemiks on kergliiklusteede puudumine ja kohati ebapiisav ühistransport.

5.5. Maakasutus

Lasva valla üldpindalast 17 218 ha moodustab haritav maa 7006 ha, looduslik rohumaad 1382 ha ja metsamaad 6535 ha. Vee all on 230 ha ja hoonete all 24 ha. Põldudel kasvatatakse peamiselt teravilja, rapsi ja köögivilju. Loomadest peetakse põhiliselt lehmi, lihaveiseid, tõuloomi (veised, hobused) ja lambaid.

6. ALTERNATIIVSED ARENGUSTSENAARIUMID

Planeeringuala ruumiliste arengustsenaariumidena käsitleti kahte üksteisele vastanduvat arengualternatiivi: alternatiiv 0 ja alternatiiv 1.

Alternatiiv 0 – kajastab olemasoleva olukorra jätkumist ilma ühtse avalikkuse poolt aktsepteeritud strateegilise planeerimisdokumendita. Arengus lähtutakse eraalgatuslikest huvidest ning seda vaadeldakse eraldiseisvate valdkondade, tegevuste ja plaanide kaupa. Kohaliku omavalitsuse osatähtsus arengu suunamisel on tagasihoidlik. Alternatiiv 0 rakendamine ei ole aga sisuliselt võimalik, sest vastavalt *planeerimisseadusele* on kõik omavalitsused kohustatud koostama ja kehtestama oma territooriumi üldplaneeringu. Käesolevas aruandes on siiski käsitletud alternatiivi 0, kuna lähtudes *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest* (§ 40 lg 4 p 3) tuleb KSH aruandes kirjeldada tõenäolist arengut ka juhul, kui strateegilist planeerimisdokumenti ellu ei viida. Seega kajastab alternatiiv 0 ka olukorda, kus planeering osutub fiktiivseks dokumendiks, mis küll kehtestatakse, kuid mida ei järgita edasiste arengute käigus.

Alternatiiv 1 – kajastab olukorda, kus planeering koostatakse ja kehtestatakse. Kogukonna liikmete või nende esindajate kaudu on saavutatud ühiskondlik kokkulepe, mis käsitleb kõiki valla arengusuundasid ühtse tervikuna. Valla strateegilised eesmärgid ja arengusuunad on vastavuses kõrgemalseisvate strateegiliste planeerimisdokumentidega, kuid samas on arvestatud ka kohaliku kogukonna arengueelduste ning kitsaskohtadega.

6.1. Alternatiivide hindamine ja võrdlemine

Alternatiivide rakendumisega eeldatavalt kaasnevaid mõjusid hinnati kolmele mõjuvaldkonnale – looduskeskkonnale, majanduskeskkonnale, sotsiaalkeskonnale. Mõju valdkondi vaadeldi keskkonnakomponentide kaupa.

Mõju suuruse hindamise aluseks oli alljärgnev skaala:

- „-2“ – eeldatavalt kaasneb negatiivne mõju;
- „-1“ – eeldatavalt kaasneb nõrk negatiivne mõju;
- „0“ – eeldatavalt mõju puudub või on marginaalse tähtsusega;
- „1“ – eeldatavalt kaasneb nõrk positiivne mõju;
- „2“ – eeldatavalt kaasneb positiivne mõju.

Hindepunktid summeeriti alternatiivide lõikes ning saadud tulemuste põhjal osutus suurema punktide arvu saanud alternatiiv paremaks.

Tabel 4. Alternatiivide võrdlusmaatriks.

Mõjuvaldkond	Keskkonnakomponent	Alternatiiv 0	Alternatiiv 1
Looduskeskkond	Põhja- ja pinnavesi	-2	-1
	Kaitstavad loodusobjektid (sh Natura 2000 alad)	-1	0
	Roheline võrgustik	0	1
	Vääriselupaigad	-1	-1
	Välisõhk	0	-1
Summa		-4	-2
Majanduskeskkond	Asustusstruktuur	-1	1
	Jäätmeteke	0	1
Summa		-1	2
Sotsiaalkeskkond	Väärtuslikud maastikud ja väärtustatud vaatega maastikud	-1	2
	Huviväärsused ja muinsuskaitsealused mälestised	-1	2
	Inimese tervis ja heaolu (sh liiklusohutus)	0	1
	Kinnisvarahinnad	0	1
Summa		-2	6
KOKKU		-7	6

Alternatiivide võrdlusmaatriksist selgub, et parem lahendus kahest valitud alternatiivist on alternatiiv 1 ehk planeeringu kehtestamine ja kavandatud tegevuste elluviimine.

Alternatiiv 0 rakendumise korral tuleneb negatiivne mõju asjaolust, et arendustegevuseks pole määratud piirkondi, mistõttu lähtutakse suure tõenäosusega arendajate huvidest ja soovidest, arvestamata avaliku huviga. Puuduvad ka arendamiseks määratud tingimused, mis tagaksid keskkonnaväärtuste säilimise. Alternatiiv 1 puhul avaldub negatiivne mõju looduskeskkonna komponentidele peamiselt seetõttu, et piirkonnas planeeringuga eeldatavalt kasvav elanike arv ja külastavate turistide hulk suurendab keskkonnakoormust. Samuti seetõttu, et kavandatud tegevused saavad toimuda valdavalt looduskeskkonna ja -ressursside arvelt. Positiivne efekt alternatiiv 1 puhul tuleneb sellest, et planeeringuga on arendamiseks määratud piirkonnad ja tingimused, mis arvestavad erinevate osapoolte huve ja soove.

6.2. Tõenäoline areng juhul, kui realiseerub alternatiiv 0

Käesolevas peatükis on kirjeldatud tõenäolist arengut juhul, kui planeeringut ei kehtestata ega planeeringuga kavandatud tegevusi ellu ei viida ning arengul lähtutakse valla arengukavast ja teistest valdkondlikest dokumentidest.

Valla arengus lähtutakse küll arengukavas seatud eesmärkidest, kuid eesmärkide elluviimiseks puudub ühtne avalikkusega kokkulepitud ning keskkonnamõjusid arvestav visioon.

Mõju ulatust looduskeskkonnale ja asustusstruktuurile olukorras, kus planeeringut ei kehtestata, on raske hinnata, kuna see sõltub piirkonna atraktiivsusest potentsiaalsetele elanikele ja ettevõtjatele. Kohalikul omavalitsusel puudub selge ettekujutus sellest, kuhu ja millistel tingimustel hoonestamist lubada ning millised loodusväärtused vajavad säilitamist. Selline arendustegevus võib avaldada ebasoodsat mõju pinna- ja põhjaveele, samuti kaasneb oht, et ei pöörata piisavalt tähelepanu kaitsealuste loodusobjektide säilitamisele.

Rohelise võrgustiku aladel lähtutakse maakasutuses maakonna teemaplaneeringust „*Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused*“. Paraku võib teemaplaneeringu mõõtkavast lähtuv ja täpsustamata roheline võrgustik piirata maakasutust ka aladel, kus roheline võrgustik reaalselt ei funktsioneeriks.

Olukorras, kus planeeringut ei kehtestata, jäävad reguleerimata maaüksuste suurused ja arhitektuurinõuded, mis mõjutab negatiivselt asustusstruktuuri ja maastikuilmet.

Tagatakse küll mälestiste säilimine *muinsuskaitseaduse* kohaselt, kuid puudub ühtne arusaam nende ning huviväärsuste rakendamise kohta kohaliku loodus-, majandus- ning kultuurikeskkonna huvides.

Alternatiiv 0 mõju majanduskeskkonnale võib lugeda neutraalseks, kuna ei määratleta kaubandus-, teenindus- ja büroohoonete maid ega tootmismaid. Puudub kindlus tootmis- ja äritegevuse kavandamiseks sellesse piirkonda, mis vähendab atraktiivsust ettevõtjate silmis ning pärsib inimeste ümberasumist. Võimalikud juhuslikud tootmismade arendused võivad avaldada negatiivset mõju inimeste elukvaliteedile ja tervisele, kuna eksisteerib oht, et ei võeta arvesse tootmises tekkivat müra, õhusaastet jne.

7. PLANEERINGU ELLUVIIMISEGA EELDATAVALT KAASNEVAD MÕJUD JA MÕJUSID LEEVENDAVALD MEETMED

7.1. Looduskeskkond

7.1.1. Mõju põhja- ja pinnaveele

Planeeringualal võib põhja- ja pinnaveele kujutada ohtu tootmistegevus, sh põllumajandus, reovee mittenõuetekohane käitlemine ning veekogude äärde kavandatud tegevused.

Eesti põhjavee kaitstuse kaardi (Eesti Geoloogiakeskus, 2002) andmetel on põhjavesi Lasva valla territooriumil valdavalt keskmiselt või suhteliselt kaitstud. Moreeni paksus ulatub 10–50 meetrini. Eeldades, et planeeringu elluviimisega piirkonna elanikkond kasvab, tähendab see veetarbimise suurenemist, kuid see ei tohiks ohustada loodusliku veeressursi taastumisvõimet.

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon on Lasva, Tsolgo, Kääpa, Otsa, Sooküla ja Pässä külades, millest Lasva, Kääpa ja Otsa külad on keskkonnaministri käskkirjaga kinnitatud reoveekogumisalaks. Reoveekogumisalal peab kogutud reovesi vastama „*Asulareovee puhastamise direktiivis*“ etteantud puhastusnõuetele. Lasva vallas määratud reoveekogumisaladel on reostuskoormus alla 2000 ie (inimekvivalendi), mis *veeseaduse* kohaselt tähendab, et ühiskanalisatsiooni väljaehitamine pole kohustuslik, kuid ühiskanalisatsiooni ja reoveepuhasti olemasolu korral tuleb need hoida tehniliselt heas korras, et tagada reovee nõuetekohane käitlemine. Reostuskoormusega alla 2000 ie reoveekogumisalal võib kasutada ka lokaalseid lahendusi, mis tagavad reovee bioloogilise puhastuse.

Pinna- ja põhjavee reostusohu vältimiseks ja reovee kogumise ja käitlemise lihtsustamiseks on soovitatav Lasva, Kääpa ja Otsa külla reserveeritavad elamumaad liita olemasoleva ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga. Hajaasustusaladel, kus ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni väljaehitamine ei ole põhjendatud, tuleb veevarustus lahendada salvkaevude või puurkaevude baasil ning reovee käitlemine lekkekindlate kogumismahutite või lokaalsete puhastussüsteemide baasil. Lähtuda tuleb seejuures veekaitse nõuetest.

Planeeringuga on määratud mitmed elamu- ja tootmisalad veekogude piiranguvöändisse. Üldplaneeringuga seab aga elamu- ja tootmisjuhtotstarbega maaüksustele detailplaneeringu koostamise kohustuse, võimaldades lähtuvalt igast konkreetsest juhust seada tingimusi, eesmärgiga vähendada keskkonnale kahjulikke mõjusid. Põllumajandusettevõtete põhjustatud veereostuse vältimiseks tuleb täita veekaitse nõudeid vastavalt Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrusele nr 288 „*Veekaitse nõuded väetise- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded*“.

Planeeringuga puhke- ja virgestusmaa määramisega Lasva järve ja Võhandu jõe äärde ning randumiskohtade rajamisega on näha ette kaldaalade aktiivsemat kasutamist, mis võib kaasa

tuua nende alade kahjustamise. Prahistamise ja reostamise vältimiseks tuleb puhke- ja virgestusaladel puhtuse tagamiseks paigaldada prügikastid.

Randumiskohtadesse on eelprojekti järgi kavas rajada kanuumatkajate teenindamiseks vajalikud rajatised, mis sisaldaksid kaldakindlustusi koos treppidega, vajadusel ka istepinke, välikäimlaid, viitasid ja infotahvleid.

Looduskaitsealade alusel kalda kindlustusrajatistele ehituskeeld ei laiene, kuid teiste mitteteesaldavate objektide ehituskeeluvööndisse rajamiseks on vajalik ehituskeeluvööndi vähendamine. Randumiskohtade rajamisega võib kaasned a vee-elustiku häirimine ja kalda-alade kahjustamine. Kasutamiseaegsed mõjud avalduvad eelkõige kalda-aladele, kus tallamise tulemusena taimestik võib kannatada saada. Positiivse mõjuna võimaldab randumiskohtade kasutamine suunata kasutuskooormust ning pakkuda veekogude ääres turismiteenust.

Kuna suur osa arendustegevusest on planeeringuga määratud detailplaneeringu koostamise kohustusega ala piiresse, kus on välja ehitatud ühisveevärk ja -kanalisatsioon, siis võib mõju põhja- ja pinnaveele pidada väheoluliseks.

7.1.2. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele (sh Natura 2000 aladele)

Kaitstavate loodusobjektidena käsitletakse *looduskaitsealade* alusel kaitsealasid, hoiualasid, kaitsealuseid liike, kivistisi ja mineraale, püsielupaikasid, kaitstavaid looduse üksikobjekte ja kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte.

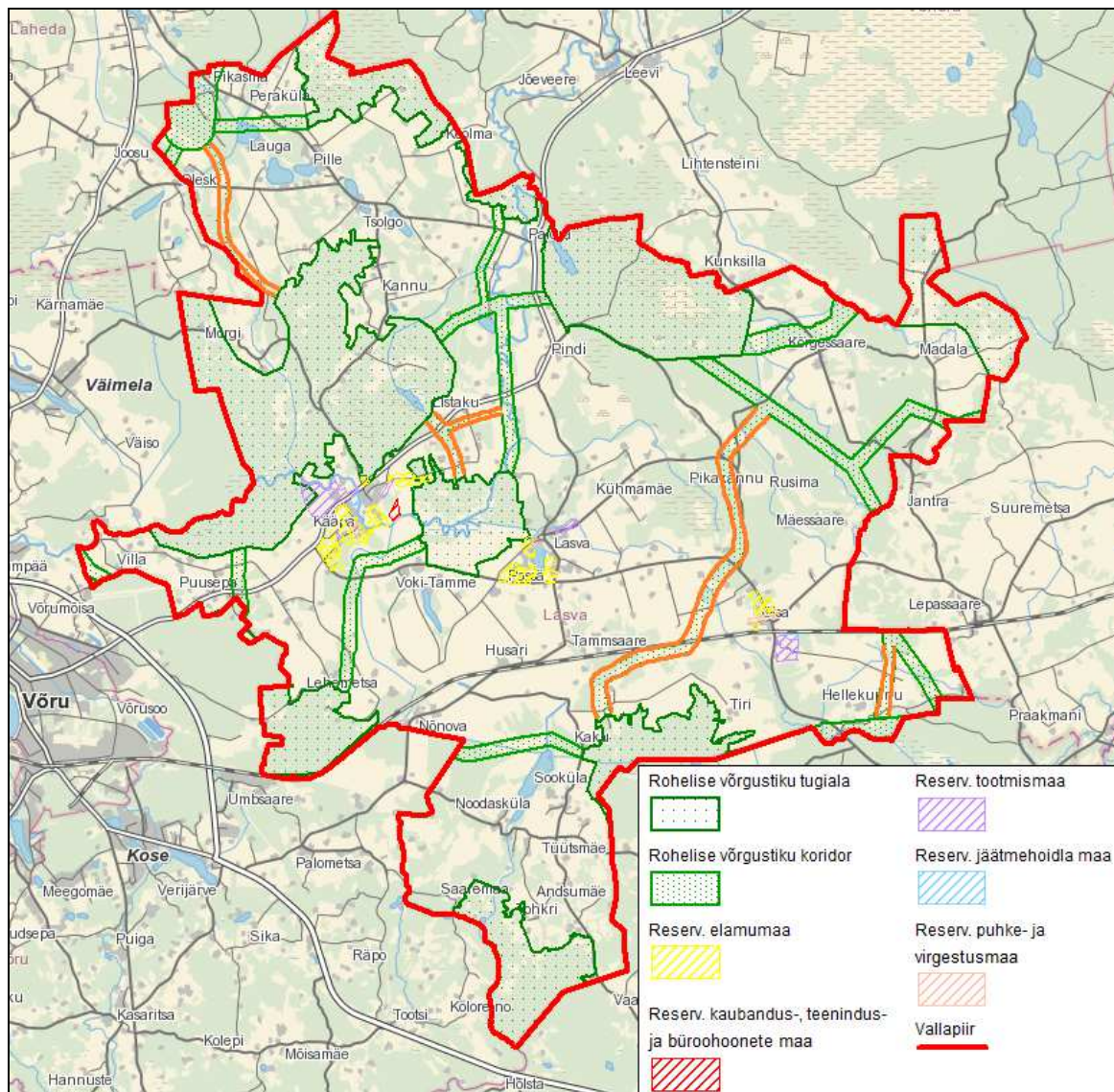
Lasva valla üldplaneering kaitsealuste liikide elupaikadele ega kaitsealadele (sh Natura 2000 aladele) maakasutuse juhtotstarbe muutmist ette ei näe. Valdav osa arendustegevusest on ette nähtud Kääpa, Lasva ja Otsa küla detailplaneeringu koostamise kohustusega alade piiresse. Kääpa külas olemasoleva tootmis- ja elamumaade laiendamisel Võhandu jõe piiranguvööndisse tuleb detailplaneeringu koostamisel seada meetmed veereostumise vältimiseks, et mitte kahjustada jões elava III kaitsekategooriasse kuuluva harjuse (*Thymallus thymallus*) elupaika. Võhandu jõgi on ühtlasi ka lõheliste ja karpkalalaste elupaikadena kaitstav veekogu (Keskkonnaministri 09.10.2002 määrus nr 58 „*Lõheliste ja karpkalalaste elupaikadena kaitstavate veekogude nimekirj ning nende veekogude vee kvaliteedi- ja seireõuded ning lõheliste ja karpkalalaste riikliku keskkonnaseire jaamad*“). Biotiikide maa-alale reserveeritavat jäätmekäitluse maad kasutatakse juba üldplaneeringu koostamise hetkel reoveepuhastamiseks, mistõttu täiendavat negatiivset mõju planeeringu kaasa ei too.

7.1.3. Mõju rohelinele võrgustikule

Roheline võrgustik on ökoloogiline infrastruktuur, mis koosneb tugialadest ning neid ühendavatest koridoridest. Tugialadel asuvad olulised elupaigad ja kasvukohad ning koridorid võimaldavad liikuda erinevatel liikidel ühelt tugialalt teisele. Tugialadele on omane

massiivsus, kompaktsus ja looduskaitse väärtus, koridorid seovad omakorda tugialad tervikuks, tagades liikide leviku. Rohelise võrgustiku määramise eesmärgiks on tagada ökosüsteemide ja liikide säilimine, looduslike, poollooduslike jt väärtuslike ökosüsteemide kaitsmine ning teadvustada looduse säästliku kasutamise põhimõtteid.

Lasva valla territooriumile jääva rohelise võrgustiku määramisel on aluseks võetud Võru maakonna teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“. Kuna maakonna teemaplaneeringus on rohelise võrgustiku käsitlus liiga üldine ja selleks, et tagada rohelise võrgustiku ühtne ja terviklik toimimine kogu valla ulatuses, on käesoleva KSH koostamise käigus rohelise võrgustiku struktuurielementide piire täpsustatud lähtuvalt väljakujunenud olukorrast. Tugialade piire on korrigeeritud nii, et need kulgeksid mööda looduses eristatavaid piire. Samuti on lisatud mitmed koridore, et tagada tuumalade vahel parem sidusus (joonis 9).

Joonis 9. Lasva valla territooriumil paiknev täpsustatud roheline võrgustik. Oranži värviga on tähistatud KSH koostamise käigus lisatud rohelise võrgustiku koridorid (Aluskaart: Maaamet, 2012).

Valdavalt jäävad üldplaneeringuga reserveeritavad maa-alad rohelise võrgustiku piiridest välja. Kääpa küla territooriumile kavandatava arendustegevuse puhul on tegemist olemasoleva juhtotstarbe laiendusega ja kattumised tuumaladega moodustavad suhteliselt väikese protsendi tuumalade kogupindalast ning jäävad tuumala äärealale.

Rohelise võrgustiku aladele kehtestatakse planeeringuga maakonna teemaplaneeringus seatud maakasutustingimused, mida on täpsustatud. Rohelise võrgustiku säilitamisega on võimalik tagada kaitstavate loodusobjektide, bioloogilise mitmekesisuse, mullastiku, pinnase ja metsa säilimine.

Aladel, kus rohelise võrgustiku alad ja infrastruktuuri objektid lõikuvad, tekivad niinimetatud konfliktalad. Lasva vallas on teemaplaneeringu järgi sellised kohad Puusepa, Pindi ja Listaku külade territooriumil Võru-Räpina tugimaantee lõikumised rohelise võrgustiku koridoridega. Eelnimetatud kohtadel tuleb metsloomade ja autode kokkupõrgete vältimiseks kasutada hoiatavaid liiklusmärke ja kiirusepiiranguid. Tulevikus tasub kaaluda ökoduktide ja loomatunnelite rajamist.

Üldplaneeringus seatud tingimused ning kavandatud arendusalad ei lõhu rohelise võrgustiku struktuuri, mistõttu ei avaldu olulist negatiivset mõju Lasva vallas rohelise võrgustiku säilimisele ning toimimisele.

7.1.4. Mõju vääriselupaikadele

Vääriselupaikade kaitse on oluline, kuna seal saavad elada ja paljuneda metsale põliselt omased, kuid elutingimuste muutuse suhtes tundlikud liigid. Riigimetsas korraldab vääriselupaiga kaitset riigimetsa majandaja keskkonnaministri käskkirja kohaselt. Erametsas toimub vääriselupaikade kaitse Erametsakeskuse ja metsaomaniku vahel sõlmitud notariaalse lepingu alusel.

Planeeringulahenduses on Lasva järve äärne maa-ala, kus paikneb vääriselupaigana määratletud erivanuseline põlispuudega männik, reserveeritus osaliselt puhke- ja virgestusmaale. Nimetatud vääriselupaik on tänu oma asukohale kõrge külastatavusega. Seal paiknevad kõlakoda, liivakarjääri põhja rajatud spordiplats, kaupluse kinnistu koos hoonetega ning II maailmasõjas hukkunute ühishaud. Samuti läbib vääriselupaika tiheda liiklusega maantee. Eeldades, et maaomanikud peavad vääriselupaiga kaitseks sõlmitud lepingu tingimustest kinni ning arvestades, et ülejäänud valla territooriumil maakasutuse juhtotstarbe muutmist vääriselupaikades pole kavandatud, ei ohusta üldplaneeringu elluviimine vääriselupaikasad.

Leevendavad meetmed

- Hoiduda vääriselupaikades majandamisest ning surnud puid ega lamapuitu mitte eemaldada.

7.1.5. Mõju välisõhu kvaliteedile

Välisõhu kvaliteeti mõjutavateks teguriteks Lasva vallas võib pidada peamiselt transporti ja tootmistegevust. Välisõhu kvaliteedi tagamine on oluline, kuna suurenenud saasteainete kontsentratsioonid ning ka müra- ja lõhnataseme tõus hakkavad otseselt mõjutama inimese tervist.

Suurematest maanteedest läbib Lasva valda Võru-Räpina tugimaantee, kus valda läbival maanteeteelõigul oli liiklussagedus 2011. aasta loendusandmete põhjal alla 1000 transpordivahendi ööpäevas. Maantee äärde elamualade kavandamisel tuleb hoonete asukoha määramisel arvestada teekaitsevööndi ja sanitaarkaitsevööndi ulatusega, et vähendada inimese tervisele ohtlikke mõjusid. Vastavalt *teeseadusele* on riigimaantee kaitsevööndi laius mõlemal pool sõiduraja telge 50 m. Tee kaitsevööndis kehtivad piirangud sätestab Teede- ja siseministri 28. septembri 1999 määrus nr 59 "*Tee ja tee kaitsevööndi kasutamise ja kaitsmise nõuded*". Sanitaarkaitsevööndi ulatus lähtuvalt maantee klassist ja perspektiivsest liiklussagedusest on 60 m. Sanitaarkaitsevööndis võib liiklusest põhjustatud õhusaaste ületada piirkontsentratsioone. Kuna selles vööndis elamist ja puhkamist peetakse inimese tervisele ohtlikuks, tuleks müra ja saasteainete leviku tõkestamiseks rajada elamute ning maantee vahele kõrghaljastus.

Välisõhu parema kvaliteedi tagamisele aitavad kaasa jalg- ja jalgrattateed, mis võimaldavad vähendada autoga liiklemise vajadust, vähendades seeläbi õhku paisatavate heitgaaside hulka. Jalg- ja jalgrattateed on kavas rajada Võru-Räpina tugimaantee, Kääpa-Obinitsa-Võmmorski-Petseri, Pindi-Verijärve, Kääpa-Tsolgo ja Paidra-Tsolgo-Joosu kõrvalmaantee äärde.

Uued tootmisalad näeb üldplaneering ette valdavalt olemasolevate laiendusena, maanteedel või raudtee äärde, kus on tegemist juba varem mõjutatud aladega. Ühtlasi on planeeringu kohaselt kõik tootmismaa juhtotstarbega alad detailplaneeringu koostamise kohustusega. Elamualade läheduses tuleks eelistada tootmistegevust, mis ei eralda väliskeskkonda saaste- (sh lõhna-) aineid ega tekita müra. Tootmise arendamisel tuleb rakendada parimat võimalikku tehnoloogiat, et vältida keskkonnasaaste teket. Tootmisest lähtuvate mõjude leevendamiseks on oluline kõrghaljastatud puhverribade rajamine tootmis- ja elamualade vahele. Elamumaade läheduse tõttu tuleks tootmise kavandamisel igakordselt kaaluda ka keskkonnamõju hindamise läbiviimist.

Leevendavad meetmed

- Elamumaade läheduses tuleb eelistada tootmist, mis ei eralda väliskeskkonda saasteaineid ega tekita müra.
- Kasutada kõrghaljastatud puhverribasid tootmis- ja elamualade vahel.

7.2. Majanduskeskkond

7.2.1. Mõju asustusstruktuurile

Üldplaneeringu üheks eesmärgiks on säilitada väljakujunenud asustusstruktuure ja maastikulist omapära. Lasva vallas tihedamalt asustatud piirkonnad on Kääpa, Lasva ja Otsa küla. Sinna nähakse planeeringuga ette ka arendustegevust. Kõikidele elamumaa juhtotstarvetega maaüksustele määratakse üldplaneeringuga detailplaneeringu koostamise kohustus. Detailplaneeringut koostades tuleb arvestada üldplaneeringuga seatud tingimusega, et uute ehitiste rajamisel peab tagama selle sobivuse lähimate olemasolevate hoonete ja ümbrusega (sh asustusstruktuur, ehitise asend, arhitektuurilised lahendused, värvitoonid, kasutatud materjalid).

Asustusmusteri säilimiseks on üldplaneeringuga seatud minimaalse hoonestatava maaüksuse suurused ning naaberkiinnistutel asetsevate hoonete minimaalsed vahekaugused. Planeeringu kohaselt võib põllumajandus ja metsamajandusmaal ehitusõigust määrata maaüksusele, mille pindala on vähemalt 2 ha ning sealjuures tuleb tagada selle sobivus lähimate olemasolevate hoonete ja ümbrusega. Naaberkiinnistutel asetsevate hoonete minimaalseks vahekauguseks on seatud vähemalt 100 meetrit. Vältimaks ranna- ja kaldaaladele jäävate kruntide moodustamisel siiluliste kruntide teket ja nn. kruntide ribastumist, on põllumajandus ja metsamajandusmaal ranna ja kaldaaladele jäävate kruntidele seatud minimaalse ranna- ja kaldajoone pikkus, milleks on 50 meetrit, v.a. maakondliku tähtsusega väärtuslikul maastikul, kus ranna- ja kaldajoone pikkus peab olema 100 m. Kaalutusotsuse alusel võib vallavalitsus nimetatud tingimustest loobuda.

Ohuks asustusstruktuuri säilimisele võib pidada nii põllumajandustegevuse vähenemisest tingitud võsastumist kui ka rohket, olemasoleva asustusega mitteametavat ehitustegevust. Lasva valla elamualad reserveeritakse valdavalt tiheasustusalale või vahetus lähedusse, kus on neid võimalik ühendada olemasolevate teede ja tänavate ning tehnovõrkudega. Kavandatavad elamumaad jätkavad olemasolevate elamumaade paiknemist, seega on välistatud uute maastikuilmet häirivate asustuste teke.

Võttes arvesse üldisi ning elamumaa juhtotstarbega maa-aladele seatud maakasutustingimusi ei avalda üldplaneeringuga kavandatud tegevuste elluviimine asustusstruktuurile negatiivset mõju. Maakasutustingimustest lähtuv suunatud arengutegevus aitab pigem kaasa asustusstruktuuri säilimisele, kuna seeläbi toetatakse valla elujõulisust ning elanikkonna säilimist. Väheneb oht külade „välja suremiseks“.

7.2.2. Hinnang jäätmemajandusele

Jäätmekäitluse üldise korra määrab Lasva valla jäätmehoolduseeskiri, mille täitmine on Lasva valla haldusterritooriumil on kohustuslik kõigile juriidilistele ja füüsilistele isikutele. Alates 01.11.2011 on Lasva vald hõlmatud korraldatud jäätmeveoga.

Jäätmeeeskirja kohaselt tuleb kodumajapidamises tekkivad ohtlikud ja probleemtoodete jäätmed viia Võru linna keskkonnajaama või Lasva külas (endise Mahta tankla juures) asuvasse ohtlike jäätmete konteinerisse või anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi ja jäätmeluba või keskkonna-kompleksluba omavale isikule. Biolagunevad aia- või haljastujäätmed ning koduses majapidamises tekkinud toidujäätmed tuleb jäätmevaldajal kompostida oma territooriumil või anda üle kompostimiseks vastava jäätmeloaga jäätmekäitlusettevõttesse. Kompostimise nõud ja -aunad peavad paiknema naaberkinnistu piirist vähemalt 5 m kaugusel, kui naabrid ei lepi kokku teisiti ja vähemalt 15 m kaugusel kaevust. Kompostimiskoht ei tohi asuda veekaitsevööndis.

Planeeringuga luuakse eeldused piirkonna elavdamiseks, mis suureneva elanikkonna ja külastatavate turistide arvu kasvuga põhjustab tekkivate jäätmete koguse kasvu. Eeldusel, et tagatakse jäätmete nõuetekohane käitlemine, ei kaasne planeeringu elluviimisel olulist negatiivset mõju keskkonnale.

Leevendavad meetmed

- Maaomanikud peavad hoolitsema selle eest, et nende territoorium oleks varustatud jäätmekonteineritega ning tagama nende regulaarse tühjendamise.
- Jäätmeid tuleb nõuetekohaselt sorteerida ja liigiti koguda, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses ning vähendada prügilasse ladestatavate jäätmete koguseid. Olmejäätmete sortimisel tekkekohas tuleb liigiti koguda ning segunenud olmejäätmete sortimisel jäätmekäitluskohas tuleb välja noppida vähemalt järgmised jäätmeliigid vastavalt Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud jäätmenimistu jäätmeliikidele: paber ja kartong; pakendid; biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed; suurjäätmed; ehitus- ja lammutusjäätmed; biolagundatavad köögi- ja sööklajajäätmed; ohtlikud jäätmed; probleemtoodete jäätmed sealhulgas romusõidukid ja nende osad, kaasa arvatud vanarehvid, elektroonikaromud ja nende osad, patareid ja akud.

7.3. Sotsiaalkeskond

7.3.1. Mõju väärtuslikele maastikele ja väärtustatud vaatega maastikele

Võru maakonna teemaplaneeringu „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused“ alusel on üldplaneeringus määratletud väärtusliku maastikud ja väärtusliku vaatega maastikud

(kauni vaatega kohad). Lasva valla üldplaneeringuga on täpsustatud Lasva vallas asuvate väärtuslike maastike piire ning kasutustingimusi.

Lasva valla territooriumile jäävad Rõuge-Haanja-Kütioru, Paidra-Pindi, Kääpa ja Tsolgo väärtuslikud maastikud. Üldplaneeringuga on Kääpa väärtusliku maastiku piiridest välja arvatud Võru-Räpina maanteest lõunapoole jääv osa, kus asuvad nõukogude ajal ehitatud viljakuivati hooned. Antud alalt ei avane ühtegi tähelepanu vääriivat vaadet.

Üldplaneeringuga reserveeritakse elamumaa juhtotstarbega ala Kääpa väärtuslikule maastikule. Tingimusena on üldplaneeringusse seatud, et väärtuslikele maastikele hoonete ehitamisel või ümberehitamisel tuleb säilitada ja sobitada paikkonnale omaseid hoonemahte, arhitektuurilisi elemente ning jälgida konkreetse piirkonna ajaloolisi ehitustraditsioone. See võimaldab tagada piirkonnale omase ja väljakujunenud maastikulised väärtused.

Paidra-Pindi väärtuslikule maastikule on eritingimusena seatud pikem uute kruntide moodustamisel lubatud minimaalne ranna- ja kaldajoone pikkus, milleks on 100 m. Tingimus võimaldab vältida Paidra järve äärde kitsaste kruntide moodustamist.

Miljööväärtuslike alade määramine omab positiivset mõju looduskeskkonnale, aidates kaasa roheline võrgustiku toimimisele ning bioloogilise mitmekesisuse säilimisele. Väärtuslikud maastikud pakuvad inimestele võimalusi rohkem looduses viibida ja seal liikuda, toetades tervislikke eluviise ning tõstes inimeste keskkonnateadlikkust nimetatud alade osas. Samuti tugevdab väärtuslike maastike määramine elanike identiteeditunnet ja pakub visuaalset naudingut. Miljööväärtuslikud alad aitavad säilitada kultuuripärandit.

7.3.2. Mõju muinsuskaitsealustele mälestistele ja huviväärsustele

Lasva valla territooriumile jääb kultuurimälestiste riikliku registri andmetel 119 kinnismälestist, millest 2 on ajaloomälestised, 114 arheoloogiamälestised ja 3 kunstimälestised. Vastavalt *muinsuskaitseadusele* kehtestatakse kinnismälestiste kaitseks kaitsevöönd, mis on 50 m laiune maa-ala mälestise väliskontuurist või piirist arvates, kui vastavas õigusaktis ei ole ette nähtud teisiti. Muinsuskaitseameti loata on kinnismälestise kaitsevööndis keelatud maaharimine, ehitiste püstitamine, teede, kraavide ja trasside rajamine, mulla- ja ehitustööd, puude ja põõsaste istutamine, mahavõtmine ja juurimine.

Üldplaneeringuga reserveeritakse elamumaa Kääpa külas, Võhandu jõe lõunakaldal paiknevale Palootsa talu maadele, kus asub arheoloogiamälestisena asulakoht. Elamumaal tuleb detailplaneeringu koostamisel teha koostööd Muinsuskaitseametiga, et leida parim lahendus mälestise säilimiseks ja eksponeerimiseks.

Planeeringuga on määratud kultuurilise- ja ajaloolise väärtuse säilitamiseks ja turismi arendamiseks olulised objektid ehk huviväärsused. Huviväärsustele ja nende lähialadele määratakse üldplaneeringuga tingimused, mis aitavad kaasa väärtuste säilimisele. Huviväärsusele lähemal kui 100 meetrit maastiku ilmet, hoonestust ja haljastust muutva

tegevuse kavandamisel tuleb see kooskõlastada Lasva Vallavalitsusega. Selline nõue tagab juhtumipõhise kontrolli väärtuste säilimiseks. Mistahes tegevuse korral huviväärsuse lähialal peab tagama huviväärsuse eksponeerimise ja säilimise (vaadete avatus, juurdepääsu tagamine, tolmu vältimine jne). Samuti peavad uusehitised ning -haljastus sobima huviväärsusega (arhitektuurilised lahendused, värvitoonid jne). Huviväärsustega otseselt seotud tegevuste korral tuleb tagada huviväärsuse säilimine vähemalt samas seisus, millises see oli enne tegevuse algust.

Mälestiste ning kohalike huviväärsuste väärtustamine planeeringus ning neile tingimuste seadmine aitab kaasa piirkonna miljöö säilimisele ning paranemisele, mis omakorda on üheks elanikkonna identiteeti ja kodukoha väärtustamist tõstvaks teguriks. Mälestiste eksponeerimine on turismi arendamise võimalus, kuid seejuures tuleb tagada ka nende säilimine suureneva külastuskoormuse tingimustes. Mälestiste säilitamine omab positiivset mõju looduskeskkonnale, kuna mälestiste kaitsmisega säilitatakse üldjuhul ka olemasolevat looduslikku keskkonda mälestiste ümbruses.

Leevendavad meetmed

- Enim külastatavate objektide juurde tuleks paigutada infostendid ja ümbruse prahistamise vältimiseks prügikastid.
- Vaated huviväärsustele tuleb hoida avatud.
- Tagada tuleb avalik juurdepääs mälestistele ja huviväärsustele.

7.3.3. Mõju inimese tervisele ja heaolule (sh liiklusohutusele)

Planeeringu elluviimisega kaasnev mõju inimese tervisele avaldub peamiselt kaudselt ja pikaajaliselt. Tervist mõjutavad nii õhu kui ka vee kvaliteet, samuti kiirgus- ja müratase

Planeeringuga kavandatud tegevuste tagajärjel liikluskoormus kohalikel teedel ja riigi maanteedel eeldatavalt tõuseb, tuues kaasa heitgaasidega õhku paiskuvate ühendite hulga suurenemise ja kõrgeenenud mürataseme, mis võib hakata eelkõige teede vahetuse läheduses elavate inimeste tervist ohustama. Peamised õhku paisatavad saasteained on lämmastik- ja süsinikoksiidid. Sissehingamisel põhjustavad need gaasid hingamisteede ahenemist, mis võib kaasa tuua peavalu, raskusi hingamisel ning hingamisteede põletiku. Kõrgeenenud mürataseme mõju inimese tervisele avaldub märkamatult eelkõige suurenenud ärritusseisundi näol, mis pikaajalise toime tulemusena võib suurendada muude tervisehäirete riski. Üldplaneeringuga on riigimaanteedele määratud sanitaarkaitsevöönd, kus elamist ja puhkamist peetakse inimese tervisele ohtlikuks.

Suurenev liikluskoormus avaldab mõju ka liiklusohutusele. On oht, et liiklustiheduse kasvades võib liiklusõnnetuste arv suureneda. Mõnevõrra aitab ohtu vähendada jalg- ja jalgrattateede rajamine.

Tootmistegevusest tulenevate häiringute vähendamiseks on tootmismaad planeeringulahenduses kavandatud valdavalt olemasolevate laiendusena, võimaldades ära kasutada juba varem saasteallikate poolt mõjutatud ala ning koondada tootmisalad ühte piirkonda.

Veevarustuses kasutatavat põhjavett võetakse Kesk-Devoni (D2) veekompleksist, kus vesi on kõrge raua, mangaani ja väävelvesiniku sisaldusega. Kohati ületab raua- ja mangaanisaldus ka Eesti Vabariigis joogiveele kehtestatud norme. Tervisekaitse andmetel ülemäärane raua- ja mangaanisaldus tervisele ohtu ei kujuta, kuid halvendab vee organoleptilisi omadusi, mis häirivad veetarbijaid, kuna sellega kaasneb vee maitse ja värvuse halvenemine. Oluline on siin raua- ja mangaaniärastusseadmete paigaldamine.

Positiivselt mõjub puhke- ja virgestustegevuseks määratud alade loomine, mis võimaldab inimestel vabas õhus tervislikult aega veeta, pakkudes samas puhke- ja sportimisvõimalusi. Jalg- ja jalgrattateede rajamine loob võimalusi liikumiseks. Kõndimine, jooksmine, jalgrattasõit või rulluisutamine tõstab kehalist aktiivsust ja aitab ennetada tervisehädasid.

Ümbritsevas keskkonnas leidub alati mingil määral kiirgust. Loodusliku kiirguse allikatest peetakse radooni kõige levinumaks tervisele ohtlikuks keskkonnateguriks, mis suurendab hingamisteede ja kopsuvähki haigestumise riski. Radoon on värvitu, lõhnata ja maitseta looduslik radioaktiivne gaas, mis tekib uraani lagunemisel. Looduslikku uraani leidub kõikjal maakoos, sealhulgas ka mineraalsetes ehitusmaterjalides. Välisõhus on radooni kontsentratsioon tavaliselt väike ega kujuta ohtu inimese tervisele. Radooni ohtlik mõju avaldub enim just kinnistes ruumides, sest hoonealusest pinnasest ja ehitusmaterjalidest siseruumidesse tunginud radooni kontsentratsioon on seal kordi kõrgem kui välisõhus. Siseruumides kinnituvad radooni laguproduktid kergesti õhus lenduvatele tolmuosakestele või mitmesugustele pindadele, suurendades sellega tolmu- ja suitsu ruumis radooni kontsentratsiooni. Esialgse radooniriski levilate kaardi andmetel asub Lasva vallas alasid, kus kohati on pinnas kõrge radoonisisaldusega. Samas 2007 – 2008 aastal teostatud projekti „Radooni kaardi lõpetamine – radoon hoonete siseõhus piirkondades, kus andmed radoonitaseme kohta puuduvad” raames läbiviidud mõõtmiste tulemused näitasid, et Lasva vallas radooniohtu pole. Hoonete siseõhus mõõdetud radooni keskmised kontsentratsioonid jäid vahemikku $50 \text{ Bq/m}^3 - 100 \text{ Bq/m}^3$, mis on alla piirnормi. Vastavalt Eesti standardile EVS 840:2003 “Radooniohtu hoone projekteerimine” peab elu-, töö- ja puhkeruumides aasta keskmine radoonisisaldus olema väiksem kui 200 Bq/m^3 . Kõrge radooniohuga alale ehitamisel on soovitatav läbi viia radooni mõõtmised reaalse ohu väljaselgitamiseks ning vajadusel rakendada hoonete projekteerimisel ja ehitamisel radooni tõkestamise meetmeid, et vähendada selle elemendi kahjulikku mõju inimese tervisele.

Planeeringu üheks eesmärgiks on ka läbi ruumilise planeerimise luua võimalused parema elukeskkonna tekkeks, et sellega tõsta inimeste heaolu. Planeeringulahendus näeb ette mitmeid tegevusi, millega on võimalik parandada inimeste heaolu. Reserveeritavad elamumaad võimaldavad valda elama asuda uutel inimestel, suurendades seeläbi omavalitsuse

tulubaasi tänu maksumaksjate hulga suurenemisele ja luues täiendavaid vahendeid uuteks investeeringuteks, millega saab elukeskkonda parandada. Kaubandus-, teenindus- ja büroohonete maa arendamisega parandatakse teenuste kättesaadavust, mis omakorda soodustab inimeste heaolu kasvu ning tõstab piirkonna mainet nii turistide kui sisseandajate seas. Tootmiskaade arendamine loob eeldused valla majanduse edasiseks arenguks, kuna kindlustunne suureneb, kasvab ka ettevõtjate huvi sellesse piirkonda investeerida. See omakorda loob võimalused uute töökohtade tekkeks. Üldkasutatava hoone maa määramine ning puhke- ja virgestusvõimaluste loomine soodustab ühistegevust ja pakub inimestele võimalusi puhkamiseks ning lõõgastumiseks. Üks heaolu näitaja on ka elanikkonna turvalisus. Turvalisuse seisukohast on tähtis rekonstrueerida olemasolev tänavavalgustus, rajades suurematesse küladesse täiendavad tänavavalgustuspunktid. Tuleks mõelda ka kergliiklusteede valgustamisele. Samuti on vajalik tähelepanu pöörata naabrivalvele, mis sisendab elanikesse turvatunnet.

Leevendavad meetmed

- Maanteede äärde kavandatavate elamumaade arendamisel tuleb arvestada tee kaitsevööndi ja sanitaarkaitsevööndi ulatusega. Sanitaarkaitsevööndisse jäävate hoonete rajamisel on soovitatav läbi viia müra hinnang. Müra normtasemed on reguleeritud sotsiaalministri 4. märtsi 2002 määruses nr 42 „*Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid*“.
- Müratasemete ületamise korral tuleb näha ette leevendavat meetmed.

7.3.4. Mõju kinnisvarahindadele

Planeeringu elluviimisest tulenevat mõju kinnisvara hindadele on keeruline prognoosida. Eelkõige sõltuvad hinnad kinnisvaraturul valitsevast situatsioonist ehk milline on nõudluse ja pakkumise vahekord.

Planeeringuala kinnisvara hindasid võivad negatiivselt mõjutada eeldatavalt suurenev liiklustihedus ja sellega kaasnev mürataseme tõus. Samuti tootmisalade vahetus läheduses kavandatavad elamumaad. Samas mõjub kinnisvara väärtusele soodsalt looduslähedane keskkond, kus on olemas vajalikud kommunikatsioonid – vesi, kanalisatsioon, elekter. Kuna planeeringuga seatakse maa-alade kasutamise- ja arendamistingimused eesmärgiga luua eeldused parema elukeskkonna kujunemiseks, siis võib pikaajaliselt prognoosida teatavat kinnisvarahindade kasvu piirkonnas.

7.4. Erinevate mõjude omavahelised seosed ja piiriülese keskkonnamõju võimalikkus

KSH läbiviimisel tuleb tähelepanu pöörata ka erinevate mõjude avaldumisviisidele ning nende omavahelistele seostele. Erinevate mõjude koostoime tulemusena võib ilmned nende summeerumine ehk kumuleerumine piirkonnas. Kumuleeruvad mõjud võivad olla nii negatiivsed kui ka positiivsed. Eelkõige on oluline tähelepanu pöörata negatiivsetele mõjudele ning leida võimalusi nende vältimiseks või leevendamiseks.

Kumuleeruvate mõjude allikaks võivad olla näiteks tootmisalad, liiklussõlmed, raudteetrassid ja ehitustegevus. Seal tekivad mitmed mõjud (nt müra, õhusaaste, vibratsioon, pinnase kaevandamine) mõjutavad inimeste heaolu ja tervist ning looduskeskkonda märksa tugevamalt kui ühe negatiivse mõju avaldumine.

Looduskeskkonnale kumuleeruvad mõjud erinevate alade väljaarendamisega. Siinjuures on oluline järgida aruandes väljapakutud leevendavaid meetmed, et negatiivset mõju vältida.

Valla sotsiaal-majanduslikule keskkonnale avaldavad kavandatavad tegevused positiivset mõju just koostoimes. Kavandades tootmis-, kaubandus-, teenindus- ja büroohoonete maid ning rajades infrastruktuuri, on vajalik ka planeerida elukohad. Sotsiaalkeskkonnale avaldab mõju majanduskeskkonna elavnemine, millega kaasneb teenuste parem kättesaadavus ja töökohtade teke. Puhke- ja virgestusvõimaluste loomise ja kohaliku looduskeskkonna ning kultuuripärandi väärtustamise kaudu suurenevad vaba aja veetmise võimalused. Suureneb inimeste omavaheline suhtlemine ja tugevneb kogukonnatunne. Meeldiv elukeskkond meelitab omakorda piirkonda uusi elanikke ja arendajaid.

Üldplaneeringuga ei kavandata olulise ruumilise mõjuga objektide rajamist. Valla asukohast tingituna puuduvad ka ulatuslikud tootmisalad, mis võiksid ulatuda riigipiiri äärde. Lähtuvalt eelnevast ei ole ette näha riigipiiriülese olulise keskkonnamõju esinemise võimalikkust.

8. ÜLEVAADE KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE KORRALDAMISEST NING AVALIKKUSE KAASAMISEST

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 33 lõike 1 alusel algatati Lasva Vallavolikogu 21.11.2006 otsusega nr 44 koostatavale Lasva valla üldplaneeringule KSH. Algamisest teavitati maakonna ajalehes „Võrumaa Teataja“ 30.11.2006 ning väljaandes „Ametlikud Teadaanded“ 29.11.2006. KSH-d koordineeris ja viis läbi Lõuna-Eesti Varahaldus OÜ juhtekspert Eesti Maaülikooli professor Kalev Sepp. KSH töörühma oli kaasatud keskkonnaspetsialistina Veljo Kabin.

Peale KSH algatamist ja lähtesituatsiooniga tutvumist koostati KSH programm. Vastavalt *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 36 lg 3* küsiti programmi sisu osas seisukohti Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioonilt, Sotsiaalministeeriumilt ja

Kultuuriministeeriumilt. Kõigilt nimetatud asutustelt laekusid seisukohad, millega KSH programmi täiendati.

KSH programmi valmimise järel korraldas Lasva Vallavalitsus koostöös KSH juhteksperdiga üldplaneeringu eskiislahenduse ja KSH programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu. Avalikustamise teated saadeti KSH programmis toodud osapooltele. Programmi avalikustamisest ja avaliku arutelu toimumisest teavitati väljaandes „Ametlikud Teadaanded“ 27.09.2011, maakonna ajalehes „Võrumaa Teataja“ 24.09.2011 ja Lasva valla kodulehel.

KSH programmi ja üldplaneeringu eskiislahenduse avalik väljapanek toimus ajavahemikul 03.10.11–16.10.11. Avalikustamisele kuuluvate materjalidega oli võimalik tutvuda elektroonselt Lasva valla kodulehel. Paber kandjal olid materjalid kättesaadavad Lasva vallamaja raamatukogu ruumides. Avaliku väljapaneku ajal laekusid ettepanekud Muinsuskaitseametilt, AS EVR Infralt, Lõuna Regionaalselt Maanteeametilt ja MTÜ-lt Võhanduäärsed. Ettepanekud puudutasid peamiselt üldplaneeringut. KSH programmi avalik arutelu toimus 17.10.2011 Lasva Rahvamajas. Avalike arutelude käigus esitas Keskkonnaameti esindaja mõned soovitusel KSH ja planeeringuga seondult.

Peale avalikku arutelu saadeti täiendatud KSH programm heakskiitmiseks Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioonile, kes oma 23.02.2012. a kirjaga nr PVV 6-8/12/19833-5 kiitis Lasva valla üldplaneeringu KSH programmi heaks järgmiste märkustega: suletud prügilate nimekirja lisada ka Lasva prügila; KSH programmi tuleb lisada maavarade ja kaevandamisega seotud temaatika.

KSH aruande eelnõu valmimise järel esitati üldplaneering kooskõlastamiseks ametkondadele. Kooskõlastamise käigus esitati täiendavalt ettepanekuid ka KSH aruande eelnõule. Ülevaade KSH aruannet puudutavatest ettepanekutest, vastuväidetest ja küsimustest ning nende arvestamisest või arvestamata jätmisest on toodud lisa 4.

Kooskõlastatud üldplaneering suunati koos KSH aruandega avalikule väljapanekule, mis toimus ajavahemikul 06.05–05.06.2013. Avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest teavitati väljaandes „Ametlikud Teadaanded“ 22.04.2013, maakonnalehes „Võrumaa Teataja“ 25.04.2013 ja valla kodulehel. Samuti saadeti avalikustamise teated huvitatud osapooltele.

Üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandega oli võimalik tutvuda elektroonselt Lasva valla kodulehel. Paber kandjal olid materjalid kättesaadavad Lasva vallamajas ja Tsoolgo, Kääpa ning Otsa küla raamatukogu ruumides. Avalik arutelu toimus 10.06.2013 Lasva Raamatukogu ruumides. Kohalik oli 7 inimest, sh Keskkonnaameti esindaja. Ettepanekuid avaliku väljapaneku ega arutelu käigus KSH aruandele ei esitatud.

9. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE KÄIGUS ILMNENUD RASKUSED

Olulisi raskusi ei töö käigus ei ilmnenu. Tekkinud küsimused lahendati planeeringu läbivaatamiseks moodustatud juhtrühma ja Keskkonnaametiga.

10. SEIREMEETMED JA MÕÕDETAVID INDIKAATORID

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 42 lg 4 kohaselt on seiremeetmete kinnitamise eesmärk teha varakult kindlaks strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnev oluline negatiivne keskkonnamõju ja rakendada seda mõju ennetavaid ning leevendavaid meetmeid. Planeeringu elluviimisest tulenevate mõjude seiret korraldab kohalik omavalitsus.

Üheks olulisemaks planeeringu seiremeetmeks on strateegilise arengudokumendi perioodiline ülevaatamine. Kehtestatud planeeringu vaatab üle kohalik omavalitsus pärast volikogu korralisi valimisi ja esitab ülevaatamise tulemused maavanemale. Dokumendi otstarbekuse ja rakendatavuse üle otsustamise aluseks võib olla planeeringus kavandatud tegevuste elluviimise hulk ja tõenäosus muutuvast olukorras.

Seire on vajalik ka leevendavate meetmete toimivuse üle otsustamiseks ning vajadusel negatiivsete mõjude vältimiseks. Vallavalitsus kohaliku võimu esindajana peab omama ülevaadet vallas toimuvast ning tagama jätkusuutliku elukeskkonna säilimise. Oluline on teostada järelevalvet detailplaneeringute ja ehitusprojektide koostamise ning leevendavate meetmete rakendamise üle. Siinjuures on üheks oluliseks teguriks ka vallaelanike asjakohased pöördumised, märkused ja ettepanekud.

Muuhulgas on vajalik teha järjepidevalt koostööd naaberomavalitsustega, kohalike ettevõtete ja teiste organisatsioonidega, nt Keskkonnaamet, Muinsuskaitseamet, Terviseamet, et saada seeläbi olulist informatsiooni hinnangu andmiseks planeeringu rakendamise osas ja edasiste tegevuste planeerimisel.

11. KOKKUVÕTE

KSH objektiks on Lasva valla üldplaneering, mille koostamine algatati Lasva Vallavolikogu 18.05.2004 otsusega nr 9 "Lasva valla üldplaneeringu koostamise algatamine". Planeeringuga määratakse maa-ala kasutamise valdav sihtotstarve (maakasutuse juhtotstarve) ning seatakse planeeringust ja õigusaktidest lähtuvad maa kasutamise- ja arendamistingimused ning kitsendused.

Planeeringuga hõlmatav Lasva vald paikneb Võrumaa kirdeosas. Looduskeskkond on valla piires vahelduv ning sobiv nii põllumajanduse kui ka turismiga tegelemiseks. Valla keskosa läbib Eesti pikim Võhandu jõgi, loodeosas asub 7-st järvest koosnev Tsoolgo aheljärvestik ning lõunaosa ulatub Haanja kõrgustikule. 01.01.2012 seisuga elas Lasva vallas 1708 inimest. Elanike arvult on suuremad külad Kääpa, Lasva ja Otsa. Ettevõtluse arengut on soodustanud Võru linna lähedus. Rakendust on leidnud enamus tootmishooneid. Suurimad tööandjad tegelevad peamiselt puidutööstuses.

Koostatud planeeringulahendus arvestab maakonnaplaneeringu, teemaplaneeringu ja kohaliku omavalitsuse arengukavaga ning aitab kaasa nendes dokumentides püstitatud eesmärkide täitmisele. Ruumilise arengu kavandamisel on lähtutud erinevate õigusaktidega kehtestatud piirangutest ja nõuetest. Planeeringu elluviimisel riigipiiriülelt mõju teise riigi keskkonnale pole ette näha.

KSH planeeringule algatati Lasva Vallavolikogu 21.11.2006 otsusega nr 44 „Lasva valla üldplaneeringu keskkonnamõjude strateegilise hindamise algatamine“. KSH eesmärgiks on selgitada, kirjeldada ja hinnata planeeringu elluviimisega eeldatavalt kaasnevat mõju keskkonnale, võrrelda ja leida parim arengustsenaariumi variant ning välja pakkuda negatiivsete mõjude leevendamiseks või minimeerimiseks vajalikud meetmed. KSH viidi läbi vastavalt *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusele* järgides heakskiidetud KSH programmi. Hindamisel lähtuti õigusaktidest, olemasolevatest strateegia- ja arengudokumentidest ning läbiviidud uuringutest. KSH aruandes käsitleti kahte arengustsenaariumi ehk alternatiivi.

Alternatiiv 0-na käsitleti olukorda, kus valla areng jätkub ilma ühtse avalikkuse poolt aktsepteeritud strateegilise planeerimisdokumendita. Alternatiiv 1 kirjeldab valla arengut, kui koostatakse ja kehtestatakse osaüldplaneering. Alternatiiv 0 valikul lähtuti *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest* (§ 40 lg 4 p 3), mille kohaselt tuleb KSH aruandes kirjeldada tõenäolist arengut ka juhul, kui strateegilist planeerimisdokumenti ellu ei viida. Alternatiiv 1 puhul lähtuti *planeerimisseadusest*, mille kohaselt kõik kohalikud omavalitsused on kohustatud koostama oma territooriumi üldplaneeringu. Alternatiivide hindamine viidi läbi maatrikshindamise põhimõttel ning alternatiivide omavahelise võrdlemise tulemusena osutus paremaks alternatiiv 1 – areng planeeringu järgi.

Alljärgnevalt on ära toodud KSH käigus tehtud peamised järeldused:

- Kuna suur osa arendustegevusest on planeeringuga määratud detailplaneeringu koostamise kohustusega ala piiresse, kus on välja ehitatud ühisveevärk ja -kanalisatsioon, siis võib mõju põhja- ja pinnaveele pidada väheoluliseks.
- KSH koostamise käigus on täpsustatud maakonna teemaplaneeringu alusel määratud roheline võrgustiku tugialade piire ja on lisatud mitmeid koridore, et tagada tuumalade vahel parem sidusus. Üldplaneeringus seatud tingimused ning kavandatud arendusalad ei lõhu roheline võrgustiku struktuuri, mistõttu ei kaasne olulist negatiivset mõju Lasva vallas roheline võrgustiku säilimisele ning toimimisele.
- Võttes arvesse üldisi ning elamumaa juhtotstarbega maa-aladele seatud maakasutustingimusi ei avalda üldplaneeringuga kavandatud tegevuste elluviimine asustusstruktuurile negatiivset mõju. Maakasutustingimustest lähtuv suunatud arengutegevus aitab pigem kaasa asustusstruktuuri säilimisele, kuna seeläbi toetatakse valla elujõulisust ning elanikkonna säilimist.
- Tootmistegevusest tulenevate häiringute vähendamiseks on tootmismaad planeeringulahenduses kavandatud valdavalt olemasolevate laiendusena, võimaldades ära kasutada juba varem saasteallikate poolt mõjutatud ala ning koondada tootmisalad ühte piirkonda.
- Üldplaneeringuga on määratud kultuurilise- ja ajaloolise väärtuse säilitamiseks ja turismi arendamiseks olulised objektid ehk huviväärsused. Huviväärsustele ja nende lähialadele määratakse üldplaneeringuga tingimused, mis aitavad kaasa väärtuste säilimisele. Mälestiste ning kohalike huviväärsuste väärtustamine planeeringus ning neile tingimuste seadmine aitab kaasa piirkonna miljöö säilimisele ning paranemisele, mis omakorda on üheks elanikkonna identiteeti ja kodukoha väärtustamist tõstvaks teguriks.
- Üldplaneeringuga reserveeritakse elamu-, kaubandus-, teenindus- ja büroohoonete ning tootmismaa juhtotstarbega alad, mis loovad võimalusi uutel inimestel valda elama asuda ja ettevõtetel laieneda. See kõik suurendab omavalitsuse tulubaasi, andes täiendavaid vahendeid uuteks investeeringuteks ja soodustades samas majanduskeskkonna arengut.
- Üldplaneeringu elluviimisega luuakse läbi ruumilise planeerimise ka eeldused tervislikuma ja parema elukeskkonna tekkeks, mis suurendab inimeste heaolu. Sellele aitavad kaasa nii puhke- ja virgestusalade loomine, mis avardavad looduses liikumise ja puhkamise võimalusi, kui jalg- ja jalgrattateede arendamine, millega suurendatakse liiklejate ohutust ja parandatakse liikluskorraldust. Parem elukeskkond võib pikaajaliselt tõsta piirkonnas kinnisvaraväärtust.

Negatiivsete mõjude ärahoidmiseks on aruandes keskkonnakomponentide lõikes välja toodud lisatingimused ning leevendavad meetmed, mis täiendavad planeeringu koostamise käigus välja töötatud maakasutustingimusi.

KSH käigus jõuti järeldusele, et kui vältida otseseid negatiivseid mõjusid ning järgida planeeringuga seatud maakasutustingimusi ja rakendada käesolevas aruandes välja pakutud lisatingimusi ja leevendavaid meetmeid, ei ole koostatava planeeringu elluviimisel ette näha olulist negatiivset keskkonnamõju. Võimalike negatiivsete keskkonnamõjude ärahoidmiseks tuleb teostada seiret, mida korraldab kohalik omavalitsus.

12. KASUTATUD MATERJALIDE LOETELU

- EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem – Keskkonnaregister): Keskkonnateabe Keskus (Info seisuga 5. detsember 2012)
- Eesti põhjavee kaitstuse kaart, 2001
- Esialgne Eesti radooniriski levilate kaart, Eesti Geoloogiakeskus, 2004
- *Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri* (RTL 2004, 111, 1758)
- *Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus* (RT I 2005, 15, 87)
- *keskkonnatingimused*
- Lasva valla arengukava 2012–2020+, 2011
- Lasva valla koduleht, 2012, <http://www.lasva.ee>
- Liiklusloenduse tulemused 2011. aastal, 2012
- *Looduskaitse seadus* (RT I 2004, 38, 258)
- Maa-ameti kaardirakendus, 2012 <http://www.maaamet.ee>
- *Maapõueseadus* (RT I 2004, 84, 572)
- *Metsaseadus* (RT I 2006, 30, 232)
- *Planeerimisseadus* (RT I 2002, 99, 579)
- Radooni kaardi lõpetamine – radoon hoonete siseõhus piirkondades, kus andmed radoonitasemete kohta puuduvad, Tänavsuu, K., Lust, M., 2008
- Roheline võrgustik, Sepp, K., Jagomägi, J., 2002
- Teede- ja sideministri määrus 28. septembri 1999. a määrus nr 55 “*Tee projekteerimise normid ja nõuded*” (RTL 2000, 23, 303)
- *Veeseadus* (RT I 1994, 40, 655)
- Võru maakonnaplaneering
- Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneering „*Asustust ja maakasutust suunavad*”
- Võru maakonnaplaneeringu teemaplaneering „*Maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2008-2015*”
- Võrumaa omavalitsuste ühine jäätmekava aastateks 2010–2014, 2010
- Üleriigiline planeering „Eesti 2010“, 2000

13.LISAD

Lisa 1. Üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande avalikust väljapanekust ja avalikust arutelust teatamine

Lisa 2. Üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande avaliku arutelu koosoleku protokoll

Lisa 3. Üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande avaliku arutelu koosolekust osavõtjate nimekiri

Lisa 4. Saabunud seisukohad keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandele ning ülevaade nende arvestamisest või arvestamata jätmisest

Lisa 5. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm koos lisadega